

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

planu ogólnego gminy Jeleśnia

SPIS TREŚCI:

1. Zawartość i główne cele dokumentu oraz powiązania z innymi dokumentami	2
2. Metody zastosowane przy sporządzaniu prognozy	2
3. Propozycje przewidywanych metod analizy skutków realizacji planu ogólnego	3
4. Stan środowiska obszaru objętego ustaleniami planu	4
4.1. Ogólna charakterystyka obszaru	4
4.2. Budowa geologiczna	6
4.3. Warunki hydrogeologiczne	10
4.4. Warunki hydrograficzne	10
4.5. Warunki glebowo-rolnicze	13
4.6. Warunki przyrodnicze	17
4.7. Walory krajobrazowe i wartości kulturowe	22
4.8. Powietrze	27
4.9. Hałas	28
4.10. Promieniowanie elektromagnetyczne	30
4.11. Obszary chronione i wymagające ochrony	30
5. Ocena stanu środowiska	34
6. Prognoza dalszych zmian w środowisku w przypadku braku realizacji planu ogólnego	35
7. Stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem	36
8. Cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym, krajowym i wojewódzkim istotne dla realizacji planu	36
8.1. Poziom międzynarodowy, wspólnotowy i krajowy	36
8.2. Poziom regionalny	39
9. Przewidywane znaczące oddziaływania na komponenty środowiska	40
9.1. Ocena wpływu ustaleń projektu POG na obszary chronione i wymagające ochrony.	41
9.2. Ocena wpływu ustaleń projektu POG na Obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi.	42
9.3. Podsumowanie.	45
10. Oddziaływania skumulowane	47
11. Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko	47
12. Propozycje rozwiązań alternatywnych do rozwiązań zawartych w planie	48
13. Transgraniczne oddziaływanie na środowisko	48
14. Streszczenie w języku niespecjalistycznym	49
15. Wykorzystane materiały:	52

Załączniki:

- Oświadczenie, o którym mowa w art. 51. ust 2 pkt 1 lit. f ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. 2024 poz. 1112).

1. Zawartość i główne cele dokumentu oraz powiązania z innymi dokumentami

Podstawowym zadaniem planu ogólnego (zwanego dalej planem) jest określenie stref planistycznych, stanowiących profil funkcjonalny na potrzeby szczegółowego określenia zasad zagospodarowania terenów, w drodze decyzji o warunkach zabudowy lub miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Określenie ww. stref powinno uwzględniać wiele uwarunkowań i aspektów – w tym również celów środowiskowych tj.:

- ochrona środowiska przyrodniczego i krajobrazu,
- ochrona środowiska kulturowego,
- ochrona dóbr materialnych,
- racjonalne kształtowanie przestrzeni publicznych,
- zrównoważony rozwój społeczno-gospodarczy.

W obecnym stanie zagospodarowania, przedmiotowy obszar gminy jest użytkowany w sposób typowy dla obszarów wiejskich, z dużym udziałem otwartej przestrzeni produkcji rolniczej. Plan ogólny ma na celu wydzielenie stref planistycznych z określeniem dopuszczalnych przeznaczeń i podstawowych parametrów zabudowy i zagospodarowania. Plan ten po wejściu w życie, zastąpi obowiązujące studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

Podstawę prawną opracowania prognozy stanowi art. 51 ustawy z dnia 3 października 2008 r. udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. 2024 poz. 1112 z późn. zm.), zwanej dalej ustawą.

Stosownie do Art. 13d. 1. ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. 2021 poz. 741), przy wyznaczaniu stref planistycznych w planach ogólnych w pierwszej kolejności uwzględnia się obszary, dla których w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego określono przeznaczenie umożliwiające realizację funkcji mieszkaniowej, oraz obszary uzupełnienia zabudowy w ramach istniejącej zabudowy. Plan ogólny nie jest bezpośrednio powiązany z dokumentem studium, jednakże dotychczasowe kierunki zagospodarowania przestrzennego zostaną w większości podtrzymane, ponieważ wynikają wprost z uwarunkowań środowiskowych gminy.

Ponadto projekt planu ogólnego powiązany jest z dokumentami:

- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego,
- opracowanie ekofizjograficzne gminy, w zakresie wymagań, o których mowa w art. 72 ust. 1–3 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska.

2. Metody zastosowane przy sporządzaniu prognozy

Prognoza została sporządzona w oparciu o identyfikację, analizę i ocenę potencjalnych oddziaływań na środowisko, związanych z realizacją ustaleń planu ogólnego. Mogą one dotyczyć takich komponentów środowiska jak: wody powierzchniowe, wody podziemne, powietrze, ukształtowanie terenu, gleba, klimat akustyczny i bioróżnorodność. W związku z tym zakres przedmiotowego opracowania obejmuje zagadnienia w zakresie przewidywanych zmian w strukturze funkcjonalno-przestrzennej i oceny ich oddziaływania na środowisko, a także możliwości realizacji rozwiązań mających na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań.

Prognozę sporządzono przy zastosowaniu metod opisowych, charakteryzujących istniejący stan zasobów środowiska z uwzględnieniem istniejących i przewidywanych znaczących oddziaływań oraz obszarów prawnie chronionych – nawet jeżeli występują poza obszarem planu, lecz są z nim w pewnym sensie powiązane. Ocenę ewentualnych zagrożeń, poszczególnych komponentów środowiska oraz ich analizy jakościowe, oparto m.in. na danych z państwowego monitoringu środowiska.

Skutki środowiskowe zostały określone na podstawie istniejącego zagospodarowania terenu, przeznaczenia terenów wynikającego z obowiązujących planów miejscowych oraz potencjalnych możliwości zagospodarowania, jakie można uzyskać w drodze decyzji o warunkach zabudowy. Pod uwagę wzięto również kierunki zagospodarowania wskazane w dotychczas obowiązującym studium, aby porównać wcześniejsze możliwości inwestycyjne z tymi, które będą obowiązywać po wejściu w życie planu ogólnego. W zależności od relacji między projektowanym zagospodarowaniem a stanem istniejącym lub możliwym do osiągnięcia przed przyjęciem planu ogólnego, zidentyfikowano skutki środowiskowe o charakterze pozytywnym, negatywnym lub neutralnym (mieszanym). Rodzaj i znaczenie tych skutków zostały opisane w niniejszej prognozie.

3. Propozycje przewidywanych metod analizy skutków realizacji planu ogólnego

W związku z ogólnym charakterem projektowanego dokumentu można zaproponować metody analizy jedynie podstawowych elementów środowiska. Natomiast bardziej szczegółowe metody powinno się określać dla bardziej sprecyzowanych przedsięwzięć, realizowanych na podstawie planów miejscowych lub decyzji o warunkach zabudowy. Monitoring skutków środowiskowych realizacji ustaleń planu ogólnego może się odbywać w oparciu o wyniki pomiarów uzyskanych w ramach państwowego monitoringu środowiska lub też w ramach innych badań prowadzonych przez organy administracji oraz podmioty gospodarcze działające na obszarze gminy.

Proponuje się poniższy zakres i metody analizy dla najbardziej strategicznych elementów środowiska.

Element środowiska	Metoda	Częstotliwość
Klimat akustyczny.	Sugeruje się analizować hałas w oparciu o mapę akustyczną oraz pomiary hałasu sprawdzające skuteczność zabezpieczeń akustycznych.	Co 5 lat.
Powietrze (stan zanieczyszczeń).	Analiza wyników uzyskanych w ramach państwowego monitoringu środowiska, monitoring prowadzony przez gminę oraz podmioty gospodarcze, analiza wyników kontroli podmiotów gospodarczych (WIOŚ), kontrola systemów grzewczych. Szczególnie istotny dla obszaru centrum będzie wskaźnik stężenia pyłu PM10.	Co rok oraz doraźnie w przypadku zgłoszenia naruszenia prawa.
Wody powierzchniowe i podziemne (stan zanieczyszczeń).	Analiza wyników monitoringu prowadzonego przez WSSE	Co rok oraz doraźnie w przypadku zgłoszenia naruszenia prawa.
<p><i>W celu uniknięcia powtarzania monitoringu, zaleca się skorzystanie z już istniejących systemów monitoringu. Powyższe dane oraz raporty o stanie i jakości poszczególnych elementów środowiska powinny być gromadzone i przetwarzane w Urzędzie Gminy Jeleśnia.</i></p>		

Ponadto na obszarze opracowania, również należy przeprowadzać w miarę regularnie:

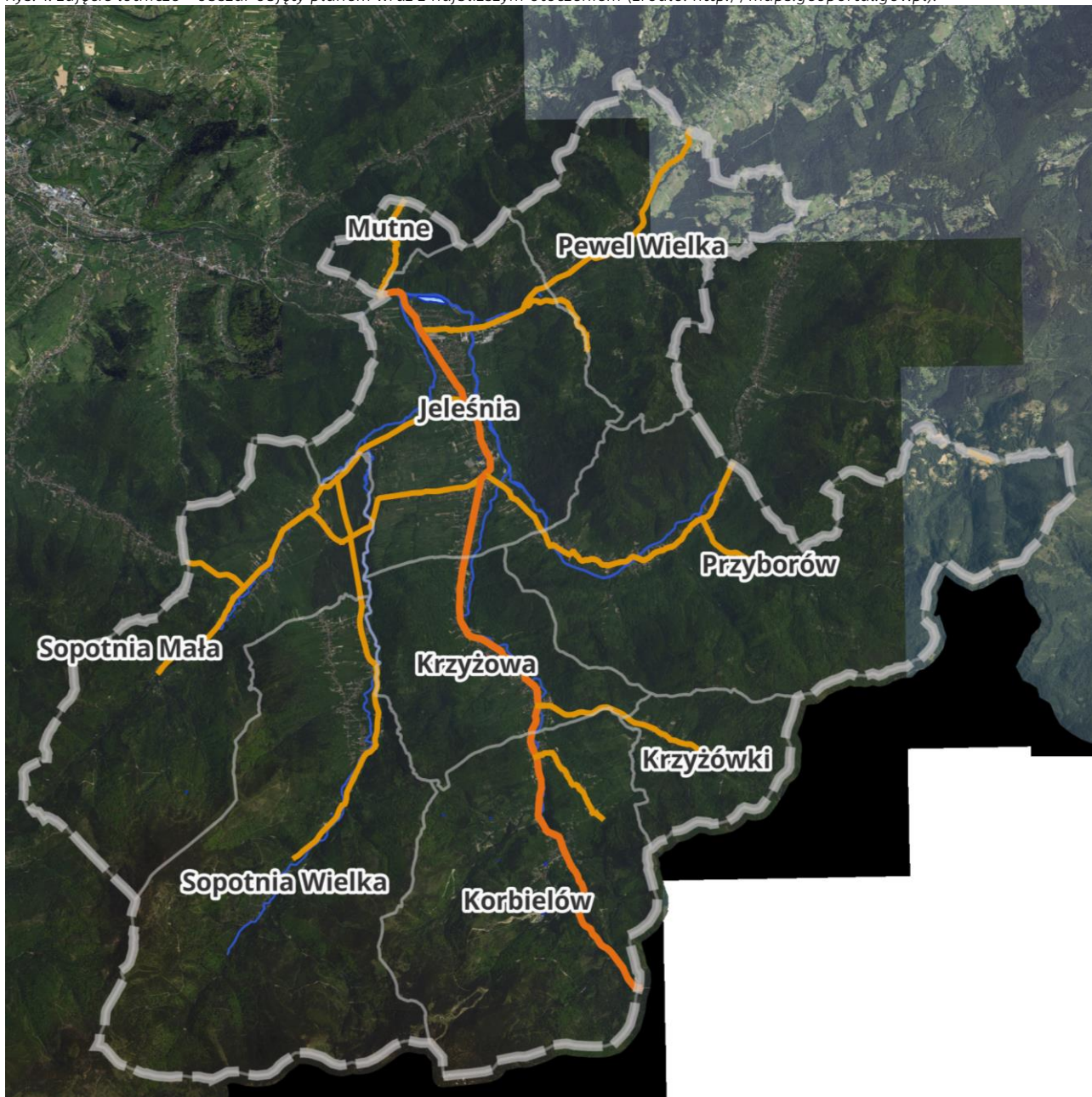
- monitoring systemów unieszkodliwiania ścieków,
- kontrolę podczyszczania wód opadowych,
- kontrolę systemu gospodarki odpadami,
- monitoring stanu obiektów dziedzictwa kulturowego.

4. Stan środowiska obszaru objętego ustaleniami planu

4.1. Ogólna charakterystyka obszaru

Położenie względem województwa	południe
Powierzchnia	Około 170,51 km ² .
Wysokość n.p.m.	Doliny rzeczne – około 426-480 m n.p.m., tereny górskie – do 1557 m n.p.m.
Ukształtowanie	Mocno zróżnicowane – górskie. Gmina znajduje się w granicach 4 pasm górskich. Centralną, południową i południowo-zachodnią część terenu zajmuje grupa Pilska (1557 m n.p.m.), Lipowskiej Góry (1324 m n.p.m.) i Romanki (1366 m n.p.m.). Od południowego -wschodu rozpościera się Pasma Babiej Góry biorące swój początek od Przetęczy Glinne (809 m n.p.m.). Największe nachylenie terenu wynosi około 50%.
Przeważający sposób użytkowania i zagospodarowania	Grunty rolne i leśne, tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, zagrodowej.
Dostępność układu komunikacyjnego	Sieć drogową na analizowanym obszarze stanowią: a) Drogi wojewódzkie (DW) – o znaczeniu regionalnym Przez gminę przebiega droga wojewódzka nr 945 – to główny trakt łączący Żywiec przez Jeleśnię i Korbielów w kierunku granicy państwa. Droga ta jest istotna dla komunikacji regionalnej i ruchu turystycznego w Beskidach, często podlega modernizacjom i przebudowie. b) Drogi powiatowe (DP) – o znaczeniu subregionalnym Sieć dróg powiatowych obsługuje połączenia między miejscowościami w gminie Jeleśnia i łączy je z sąsiednimi gminami i powiatem żywieckim. Droga o numerze 1419 S (Jeleśnia–Koszarawa) oraz 1417 S (Jeleśnia–Pewel Wielka). c) Drogi gminne (DG) – lokalne drogi obsługujące ruch wewnętrzny Gmina Jeleśnia zarządza siecią dróg gminnych o znaczeniu lokalnym. Mają one przede wszystkim funkcję dojazdową do zabudowań oraz obsługę komunikacji lokalnej. łączna długość dróg gminnych to ponad 157 km. Przez obszar gminy przebiega linia kolejowa nr 97 relacji Skawina – Żywiec

Rys. 1. zdjęcie lotnicze - obszar objęty planem wraz z najbliższym otoczeniem (źródło: <http://maps.geoportal.gov.pl>).

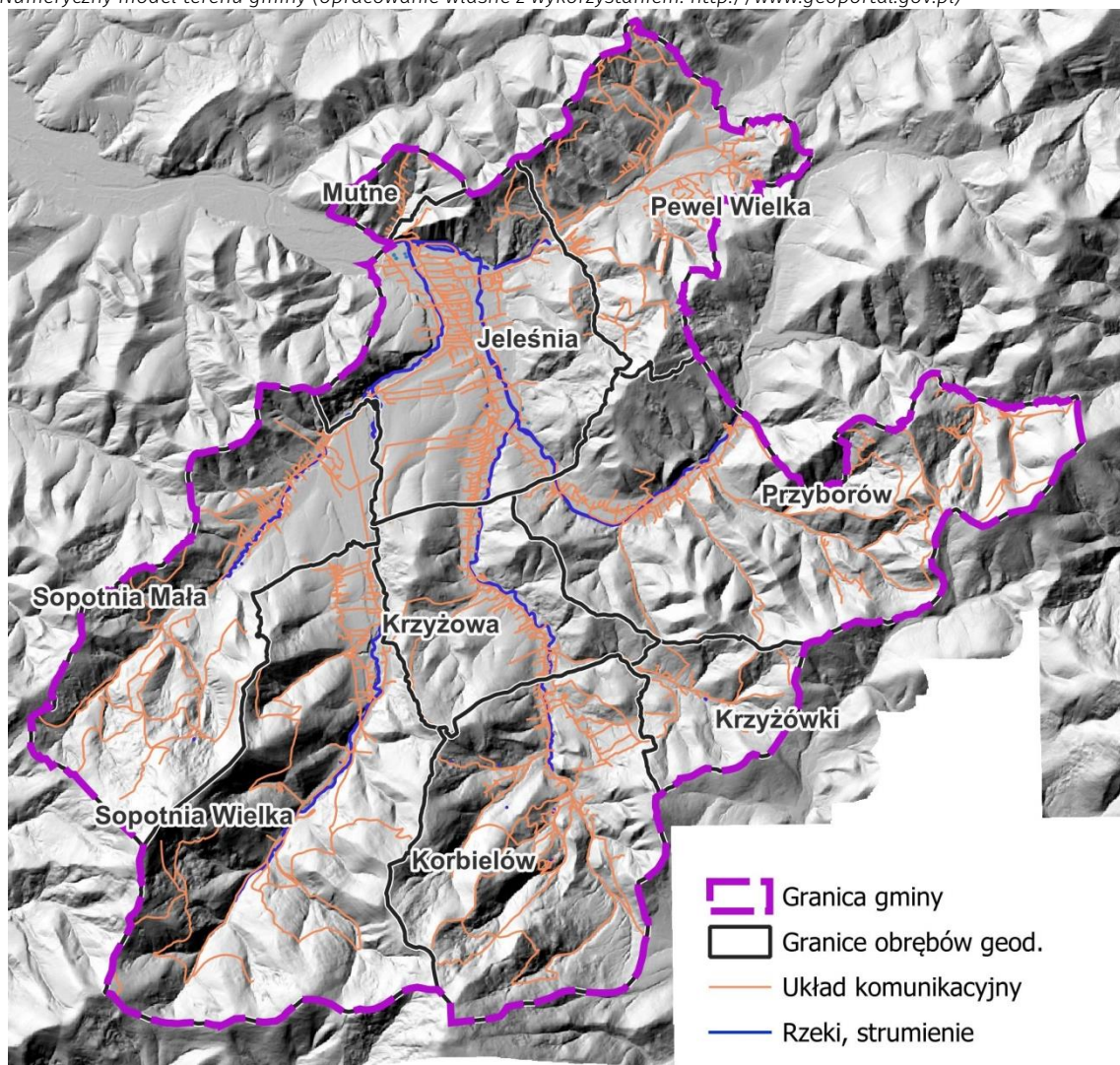
Rys. 2. zdjęcie lotnicze – zbliżenie na centralną część gminy, w miejscowości Jeleśnia (źródło: <http://maps.geoportal.gov.pl>).

4.2. Budowa geologiczna

Gmina Jeleśnia położona jest w południowej części województwa śląskiego, w obrębie Beskidu Żywieckiego, co nadaje jej wyraźny górski charakter. Ukształtowanie terenu jest silnie zróżnicowane – dominują tu pasma górskie, wzniesienia oraz głęboko wcięte doliny rzeczne. Obszar gminy obejmuje fragmenty takich pasm jak Pilsko i Pasma Babiogórskie, a wysokości bezwzględne sięgają od około 400 m n.p.m. w dolinach do ponad 1500 m n.p.m. w najwyższych partiach gór. Teren przecinają liczne potoki i rzeki, w tym Koszarawa, które modelują krajobraz i tworzą malownicze doliny. Znaczna część gminy pokryta jest lasami, a strome stoki oraz rozległe hale nadają jej krajobrazowi typowo beskidzki charakter.

Rys. 3. Numeryczny model terenu gminy (opracowanie własne z wykorzystaniem: <http://www.geoportal.gov.pl>)

Teren Gminy leży w całości w obrębie nasunięcia jednostki magurskiej, która należy do Karpat Zewnętrznych. Osady te reprezentowane są przez piaskowce oraz łupki. Łupki i piaskowce budują wszystkie pasma górskie obszaru Gminy. Utwory okrywowe na wzniesieniach to gliny ciężkie i ilaste o niewielkiej miąższości, z dużą zawartością rumoszu skalnego.

Ukształtowanie powierzchni według podziału fizyczno-geograficznego Kondrackiego (1986) stanowi, że Gmina znajduje się w całości na obszarze podprowincji Zewnętrzne Karpaty Zachodnie, makroregion Beskidy Zachodnie. W części Gmina leży w obrębie mezoregionu Beskidu żywieckiego i mezoregionu Makowskiego, część północno wschodnia Gminy – Jeleśnia, Mutne, Pewel Wielka.

Pod względem morfologicznym obszar gminy dzieli się na część górską, pogórską i dolinno-kotlinową. Do części górskiej zaliczamy Beskid żywiecki, grupę Pilska, Pasma Babiogórskie ciągnące się od przełęcz Glinne po szczyt Mędralowa. Część pogórska obejmuje północną część Gminy, należy tu wymienić „pasmo” Lasku i Pasma Pewelskie wchodzące w skład Beskidu Średniego oraz należące do Beskidu żywieckiego grzbiety Grapy i Kiczory. Część dolinno-kotlinowa obejmuje szerokie doliny potoków Koszarawa, Sopotnia Mała i Wielka oraz Kamienna, które łączą się w kotlinie śródgórskiej. Pozostałe doliny są typowymi dolinami potoków górskich charakteryzującymi się stromymi zboczami oraz wąskim i płaskim dnem.

Na podłożu z utworów fliszowych marglisto – krzemianowych wykształciły się gleby gliniaste, są to gleby brunatne z dużym poziomem próchnicznym. Większość tych gleb to gleby o dużej żyzności i zasobności w składniki pokarmowe. Odczyn tych gleb kształtuje się od obojętnego do lekko kwaśnego. Na podłożu kwarcowo – krzemianowym wykształciły się gleby piaszczyste i piaszczysto – gliniaste, które charakteryzują się odczynem wyraźnie kwaśnym. W dolinach rzek powstały mady. W zależności od podłoża w niektórych rejonach występują mady brunatne w innych mady z domieszkami wapieni tzw. mady rędzinowe.

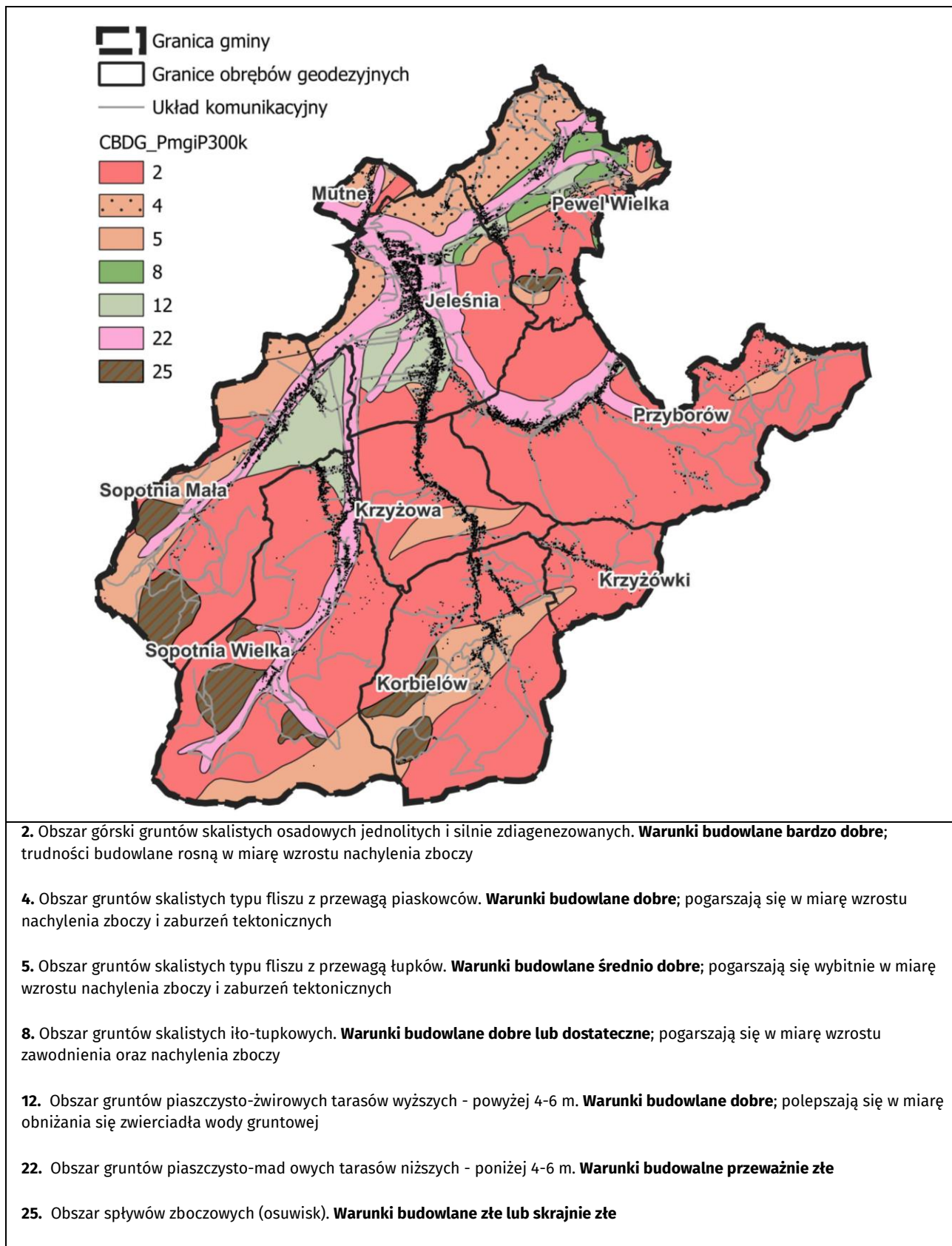
Utwory okrywowe na wzniesieniach wykształcone są jako gliny ciężkie i ilaste o niewielkiej miąższości z dużą zawartością rumoszu skalnego.

Obszar gminy Jeleśnia położony jest na terenach zalegania serii magurskiej reprezentowanej przez piaskowce i łupki. Najbardziej odporne na wietrzenie utwory budują pasma górskie należące do Gminy Jeleśnia. Mniej odporne na procesy erozji wietrznej są łupki z wkładkami piaskowców. Taka struktura doprowadziła do inwersji rzeźby terenu.

Utwory fliszowe zalegające na terenie gminy dzielą się na serię marglisto–krzemianową składającą się z piaskowców, łupków ilastych zasobne w węglan wapnia. Drugi rodzaj osadów fliszowych to seria kwarcowo – krzemianowa składająca się z drobno, średnio i gruboziarnistych piaskowców bezwęglanowych. Utwory te łatwo ulegają procesom erozyjnym i z tego powodu ważnym zagrożeniem dla powierzchni ziemi są procesy wietrzenia.

Zgodnie z Mapą Geośrodowiskową Polski (<https://emgsp.pgi.gov.pl/emgsp/>) obszar gminy, poza dolinami rzecznyymi, został w znacznej części zakwalifikowany do korzystnych warunków podłoża budowlanego, co wykazuje poniższy rysunek.

Rys. 4. Analiza ogólnych warunków geologicznych w gminie (opracowanie własne na podstawie mapy geologicznej Polski 1:200000: <https://emgsp.pgi.gov.pl/emgsp/>)

Zgodnie z opracowaniem „Bilans złóż zasobów kopalin w Polsce według stanu na 31 grudnia 2024 roku”, na obszarze gminy występują udokumentowane złoża:

- **Złoże Korbielów 1958** – złoża kopalin pospolitych kamieni łamanych i blocznych w postaci piaskowców powierzchni 1,19 ha, z którego wydobycie zostało zaniechane,
- **Złoże Korbielów 1959** – złoża kopalin pospolitych kamieni łamanych i blocznych w postaci piaskowców, z którego wydobycie zostało zaniechane.

Marszałek jako organ administracji geologicznej, współdziała z organami gmin w ramach postępowań prowadzonych na podstawie przepisów ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tj. Dz.U. z 2023 r. poz. 977 ze zm.) oraz ustawy z dnia 5 lipca 2018 r. – o ułatwieniach w przygotowaniu i realizacji inwestycji mieszkaniowych oraz inwestycji towarzyszących (tj. Dz. U z 2024 r., poz. 195). Marszałek Województwa Śląskiego działający jako organ koncesyjny, nie udzielił koncesji na wydobywanie kopalin ze złóż znajdujących się na terenie Gminy Jeleśnia. Do chwili obecnej Starosta Żywiecki nie wydawał koncesji na eksploatację lub poszukiwanie i rozpoznanie kopalin na terenie gminy.

4.3. Warunki hydrogeologiczne

Gmina (z wyłączeniem Pewli Wielkiej) leży w zasięgu udokumentowanych zbiorników wód podziemnych - w tym trzeciorzędowego GZWP Nr 445 - Zbiornik Warstw Magura, zaliczonego do grupy Głównych Zbiorników Wód Podziemnych w skali kraju oraz czwarto- rządowego GZWP Nr 446 - Dolina rzeki Soły, to jest w „Obszarze Wysokiej Ochrony”.

Wody podziemne na terenie gminy związane są przede wszystkim z warstwami piaskowców i łupków fliszowych, w których występują szczelinowe i porowe poziomy wodonośne. Charakteryzują się one niewielką miąższością oraz ograniczoną wydajnością, co powoduje, że są wykorzystywane głównie do zaopatrzenia indywidualnych gospodarstw domowych oraz lokalnych ujęć komunalnych. Zasilanie wód podziemnych odbywa się głównie poprzez infiltrację opadów atmosferycznych oraz wód roztopowych, co sprawia, że ich zasoby są silnie uzależnione od warunków klimatycznych.

Pomimo braku GZWP o znaczeniu krajowym, ochrona wód podziemnych na obszarze gminy Jeleśnia ma duże znaczenie środowiskowe i gospodarcze. Ze względu na stosunkowo płytkie zaleganie poziomów wodonośnych są one podatne na zanieczyszczenia pochodzenia antropogenicznego, zwłaszcza z nieszczelnych systemów kanalizacyjnych oraz działalności rolniczej. Dlatego też racjonalne gospodarowanie przestrzenią oraz ochrona stref zasilania ujęć wód podziemnych stanowią istotny element polityki zrównoważonego rozwoju gminy.

4.4. Warunki hydrograficzne

Hydrografia gminy Jeleśnia jest ściśle związana z jej górskim położeniem w Beskidzie Żywieckim oraz urozmaiconą rzeźbą terenu. Obszar gminy znajduje się w dorzeczu Soły, gdzie gęsta sieć hydrograficzna obejmuje liczne potoki górskie, ciekły okresowe oraz źródła, które odprowadzają wody opadowe i roztopowe z okolicznych stoków.

Najważniejszym ciekim wodnym gminy jest rzeka Koszarawa, będąca prawobrzeżnym dopływem Soły. Przepływa ona przez centralną część gminy, pełniąc istotną rolę w kształtowaniu lokalnego krajobrazu oraz warunków osadniczych. Do Koszarawy uchodzi wiele mniejszych potoków, takich jak Sopotnia, Krzyżówka czy Przyborówka, które charakteryzują się znacznymi spadkami, szybkim nurtem oraz dużą zmiennością stanów wód w ciągu roku. Do najważniejszych cieków należą:

- rzeka Koszarawa – prawobrzeżny dopływ Soły,

ZAGROŻENIE POWODZIOWE

Zgodnie z obowiązującymi od dnia 22 października 2020 r. mapami zagrożenia powodziowego (MZP) i mapami ryzyka powodziowego (MRP), o których mowa w art. 169 i 170 ustawy z dnia 20 lipca 2017r. Prawo wodne (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1087 ze zm.) zostały wyznaczone obszary zagrożenia powodziowego od następujących rzek i potoków: Koszarawa, Krzyżówka, Sopotnia, Sopotnianka.

Do opracowania planu przyjęto aktualne dane pochodzące z Informatycznego Systemu Osłony Kraju (ISOK), publikowane w serwisie mapowym "Hydroportal" (<https://wody.isok.gov.pl/>)

Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły (PZRP), przyjęty został rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 18 października 2022r. (Dz. U. z 2022r. poz. 2739) i obowiązuje od dnia 23.03.2023 r. Na podstawie map zagrożenia i ryzyka powodziowego (MZP/MRP) wyznaczono obszary szczególnego zagrożenia powodzią o prawdopodobieństwie:

- Q10% (raz na 10 lat),
- Q1% (raz na 100 lat), pokrywający zasięgiem obszar Q10%,

a także obszary zagrożone powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi raz na 500 lat (Q0,2%). Obszary te nie stanowią „obszarów szczególnego zagrożenia powodzią w myśl zapisów ustawy z dnia 20 lipca 2017r.

PZRP określa cele dla dorzecza Wisły, w tym:

- ograniczenie negatywnych skutków powodzi dla ludzi i mienia,
- zwiększenie retencji naturalnej,
- niedopuszczanie do wzrostu zagospodarowania w terenach zalewowych,
- poprawę systemu ostrzegania i reagowania.

Występowanie gleb jak i ich rozwój na terenie Gminy uzależniony jest od występującej skały macierzystej. Można tu znaleźć średnio głębokie i głębokie gleby gliniaste, gleby piaszczyste i piaszczysto-gliniaste oraz mady występujące w rejonie rzek i potoków. Pod względem przydatności rolniczej są to gleby klas III do VI zarówno dla gruntów ornych jak i użytków zielonych. Przeważają tu jednak gleby o klasie bonitacyjnej IV i V.

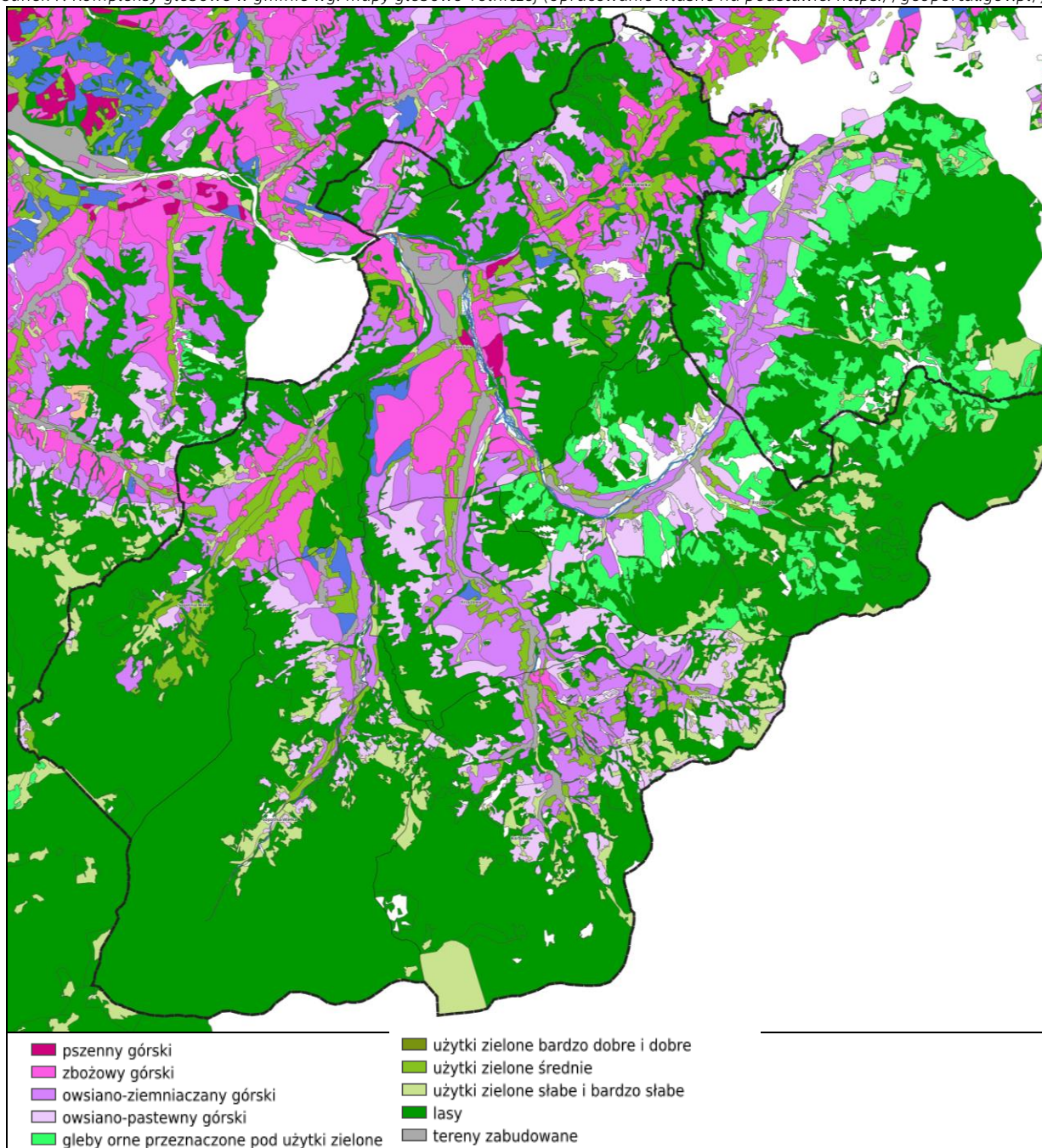
Największy udział powierzchniowy mają gleby brunatne kwaśne i brunatne wyługowane, typowe dla obszarów górskich i podgórskich. Występują one przede wszystkim na stokach o umiarkowanych nachyleniach oraz w wyżej położonych partiach gminy. Gleby te cechują się średnią lub małą miąższością profilu glebowego, kwaśnym odczynem oraz stosunkowo niską zawartością składników pokarmowych. W związku z tym ich przydatność rolnicza jest ograniczona i najczęściej wykorzystywane są jako użytki zielone – łąki i pastwiska – bądź tereny leśne.

W dnach dolin rzecznych, zwłaszcza w dolinie Koszarawy i jej dopływów, występują mady rzeczne oraz gleby aluwialne, charakteryzujące się większą żyznością i lepszym uwilgotnieniem. Gleby te powstały z osadów nanoszonych przez wody płynące i wykazują stosunkowo korzystne właściwości fizyczne oraz chemiczne. Dzięki temu są one wykorzystywane pod uprawy rolne, ogrody przydomowe oraz zabudowę osadniczą, choć jednocześnie narażone są na okresowe podtopienia.

Na terenach o dużych nachyleniach stoków oraz w wyższych partiach gór dominują gleby płytkie, inicjalne i szkieletowe, często silnie narażone na procesy erozyjne. Intensywne opady deszczu, szybki spływ powierzchniowy oraz niewłaściwe użytkowanie gruntów mogą prowadzić do degradacji pokrywy glebowej. Z tego względu znaczna część tych obszarów pozostaje zalesiona, co sprzyja ochronie gleb przed erozją oraz stabilizacji stoków.

Ogólnie warunki glebowe gminy Jeleśnia są umiarkowanie niekorzystne dla intensywnego rolnictwa, jednak sprzyjają rozwojowi gospodarki leśnej, ekstensywnej hodowli oraz zachowaniu walorów przyrodniczych. Racjonalne użytkowanie gleb oraz działania ochronne mają kluczowe znaczenie dla zachowania ich funkcji produkcyjnych i środowiskowych na obszarze gminy.

Rysunek 7. Kompleksy glebowe w gminie wg. mapy glebowo-rolniczej (opracowanie własne na podstawie: <https://geoportal.gov.pl/>)

W celu ogólnego rozpoznania rolniczej przydatności gleb przeanalizowano mapę glebowo-rolniczą, zawierającą informacje dotyczące kompleksów, typów gleb, ich składu mechanicznego oraz odkrywek glebowych, jak również zasięg gleb pochodzenia organicznego. Mapa glebowo-rolnicza jest wykorzystywana m.in. w planowaniu przestrzennym, planach urządzeniowo-rolnych i opracowywaniu planów rozwoju wsi. Poniżej przedstawiono najważniejsze kompleksy glebowe w obrębie gminy, wraz z opisem.

	Pszenny górski	Zbożowy górski	Owsiano-ziemniaczany górski	Owsiano-pastewny górski
Położenie	Niższe partie gór i pogórza	Średnie wysokości górskie	Wyższe partie gór	Najwyższe i najbardziej strome obszary
Warunki klimatyczne	Najkorzystniejsze w strefie górskiej	Chłodne	Chłodne i wilgotne	Surowe, bardzo krótka wegetacja
Rodzaje gleb	Brunatne, płowe	Brunatne, płowe	Brunatne kwaśne, często kamieniste	Płytke, kamieniste, inicjalne

Głębokość profilu	Duża	Średnia	Mała do średniej	Bardzo mała
Odczyn gleb	Obojętny – lekko kwaśny	Lekko kwaśny – kwaśny	Kwaśny	Silnie kwaśny
Żyzność	Wysoka	Średnia	Niska–średnia	Niska
Przydatność rolnicza	Uprawy zbożowe wysokich wymagań	Zboża o średnich wymaganiach	Owies, ziemniaki	Owies, pasze, użytki zielone
Podatność na erozję	Średnia	Średnia–wysoka	Wysoka	Bardzo wysoka
Ograniczenia środowiskowe	Ryzyko erozji na stokach	Zakwaszenie, erozja	Zakwaszenie, płytkość gleb	Silna erozja, degradacja
Preferowany kierunek użytkowania	Rolnictwo z ochroną gleb	Rolnictwo ekstensywne	Ograniczona uprawa	

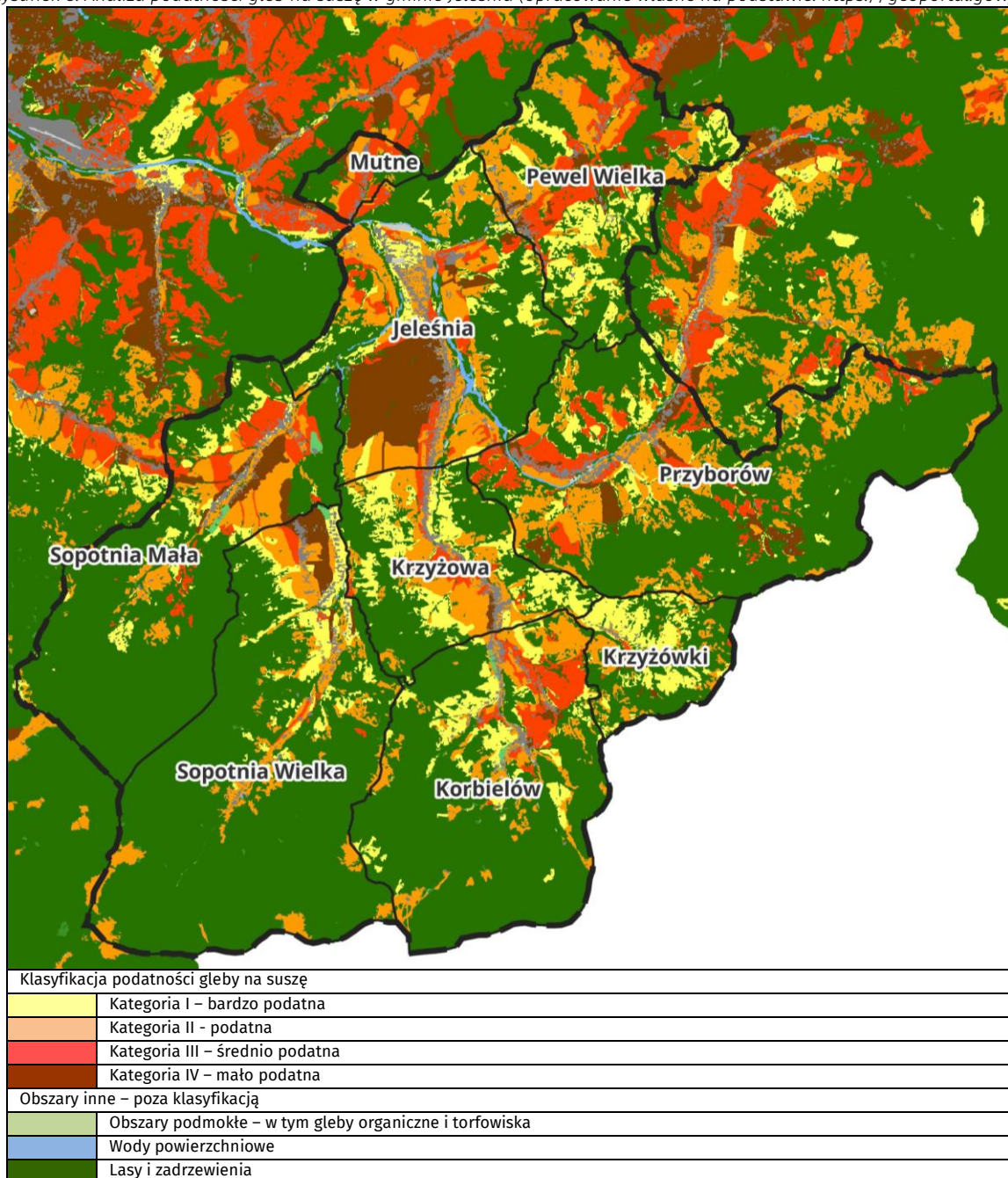
Jak wynika z map glebowo-rolniczych oraz bazy danych ISOK, duża część gruntów rolnych w gminie jest podatna na suszę rolniczą (kat I – bardzo podatna, kat. II – podatna). Czynniki decydujących o zwiększonej podatności gleb na suszę jest wiele – np.: uwarunkowania klimatyczne, lokalny stan wód powierzchniowych i gruntowych, sposób uprawiania gleb i rodzaj stosowanych nawozów, a także stan krajobrazu rolniczego.

W wielu miejscach są to gleby płytkie, szkieletowe, z niewielką zawartością próchnicy, co ogranicza ich zdolność do magazynowania wody i zwiększa podatność na występowanie suszy rolniczej.

Znaczna część użytków rolnych w gminie położona jest na stokach o większym nachyleniu, co sprzyja szybkiemu spływowi powierzchniowemu wód opadowych i ogranicza infiltrację wody do profilu glebowego. W okresach dłuższego braku opadów prowadzi to do szybkiego przesuszania wierzchnich warstw gleby, szczególnie na gruntach ornych i użytkach zielonych o słabszej strukturze glebowej.

Podatność gleb na suszę rolniczą w gminie jest dodatkowo wzmocniana przez lokalne warunki klimatyczne, w tym rosnącą zmienność opadów oraz coraz częstsze okresy wysokich temperatur w sezonie wegetacyjnym. Skutkiem tego są spadki plonów, pogorszenie jakości pasz na użytkach zielonych oraz większe ryzyko degradacji gleb. Ograniczanie negatywnych skutków suszy wymaga stosowania praktyk poprawiających retencję glebową, takich jak zwiększanie zawartości materii organicznej, odpowiednie użytkowanie użytków zielonych oraz ochrona gleb przed erozją.

Rysunek 8. Analiza podatności gleby na suszę w gminie Jeleśnia (opracowanie własne na podstawie: <https://geoportal.gov.pl/>)

4.6. Warunki przyrodnicze

4.6.1. Flora

Gmina Jeleśnia położona jest w południowej części Beskidu Żywieckiego, na obszarze o wysokiej wartości przyrodniczej, wynikającej zarówno z uwarunkowań geograficznych, jak i stosunkowo niskiego stopnia przekształcenia środowiska przez działalność człowieka. Znaczna część gminy znajduje się w granicach Żywieckiego Parku Krajobrazowego oraz jego otuliny, a w jej sąsiedztwie zlokalizowane są obszary objęte ochroną w ramach sieci Natura 2000. Uwarunkowania te determinują dużą różnorodność biologiczną flory i fauny oraz nakładają szczególne wymagania w zakresie ochrony środowiska przy planowaniu i realizacji działań rozwojowych.

Szata roślinna gminy Jeleśnia ma przede wszystkim charakter leśny. Dominują zbiorowiska typowe dla regla dolnego Karpat, w szczególności buczyny karpackie z udziałem buka zwyczajnego (*Fagus sylvatica*), jodły pospolitej (*Abies alba*) oraz domieszką świerka pospolitego (*Picea abies*). W wielu miejscach występują również drzewostany świerkowe o charakterze wtórnym, powstałe w wyniku dawnej gospodarki leśnej, które cechują się obniżoną odpornością na czynniki stresowe, takie jak susze, wiatrołomy czy gradacje szkodników. W dolinach rzek i potoków rozwinięte są zbiorowiska łąkowe i zarośla nadrzeczne, pełniące istotną rolę w stabilizacji brzegów, retencji wód oraz utrzymaniu ciągłości korytarzy ekologicznych.

Na terenach otwartych, użytkowanych rolniczo, występują łąki i pastwiska o zróżnicowanym składzie florystycznym, w tym półnaturalne łąki górskie i świeże, stanowiące cenne siedliska przyrodnicze. Obszary te są ważne z punktu widzenia zachowania bioróżnorodności, gdyż występują na nich liczne gatunki roślin zielnych, w tym objęte ochroną gatunkową oraz rzadkie w skali regionu. Ekstensywne użytkowanie tych terenów sprzyja utrzymaniu ich wartości przyrodniczych, natomiast intensyfikacja rolnictwa lub ich porzucanie może prowadzić do niekorzystnych zmian siedliskowych.

Poniżej przedstawiono opis najważniejszych gatunków potencjalnej flory, w tym gatunków objętych ochroną, podzielony według rodzajów siedlisk:

Lasy górskie i podgórskie (buczyny, lasy mieszane, drzewostany świerkowe)

- **Lilia złotogłów** (*Lilium martagon*) – ochrona ścisła
- **Wawrzynek wilczytyko** (*Daphne mezereum*) – ochrona częściowa
- **Kopytnik pospolity** (*Asarum europaeum*) – ochrona częściowa
- **Barwinek pospolity** (*Vinca minor*) – ochrona częściowa
- **Paprotka zwyczajna** (*Polypodium vulgare*) – ochrona częściowa

Łąki, pastwiska i tereny rolnicze ekstensywnie użytkowane

- **Storczyk szerokolistny** (*Dactylorhiza majalis*) – ochrona ścisła
- **Kukułka plamista** (*Dactylorhiza maculata*) – ochrona ścisła
- **Dziewięciśń bezłodygowy** (*Carlina acaulis*) – ochrona częściowa
- **Goryczka trojeściowa** (*Gentiana asclepiadea*) – ochrona częściowa

Doliny rzek i potoków, tereny podmokłe i wilgotne

- **Tojeść bukietowa** (*Lysimachia thyrsoflora*) – ochrona częściowa
- **Kosaciec syberyjski** (*Iris sibirica*) – ochrona ścisła
- **Turzyce** (*Carex* spp. – wybrane gatunki) – częściowo chronione.

Zadrzewienia śródpolne, obrzeża lasów, tereny ekotonowe

- **Kalina koralowa** (*Viburnum opulus*) – ochrona częściowa
- **Cis pospolity** (*Taxus baccata*) – ochrona ścisła (stanowiska punktowe)

Ukształtowanie terenu w gminie sprzyja naturalnemu rozwojowi kompleksów leśnych, które dominują w krajobrazie i stanowią kluczowy element funkcjonowania środowiska przyrodniczego gminy. Analiza danych za lata 2022–2025 wskazuje, że Gmina Jeleśnia charakteryzuje się wysokim poziomem lesistości. Dane statystyczne (m.in. Bank Danych Lokalnych GUS oraz raporty lokalne) wskazują, że udział powierzchni leśnej w ogólnej powierzchni gminy wynosi ok. 70–75% na koniec analizowanego okresu (2022–2025). Jest to wartość wyraźnie wyższa niż średnia lesistość dla Polski (ok. 29–31% lasów w powierzchni kraju) oraz średnia dla województwa śląskiego.

Lasy koncentrują się przede wszystkim w południowej części gminy – na stokach Beskidu Żywieckiego i w wyższych partiach terenu. Obszary o charakterze rolniczym i zabudowanym zlokalizowane są głównie w dolinach potoków Koszarawa i Sopotnia oraz w strefie przydrożnej.

Lasy gminy Jeleśnia mają charakter typowo górski i są silnie związane z warunkami klimatycznymi oraz wysokością nad poziomem morza. W niższych położeniach dominują lasy mieszane, w których występuje głównie świerk, jodła oraz buk, często z domieszką jaworu i modrzewia. Wraz ze wzrostem wysokości coraz większy udział zyskują drzewostany świerkowe, szczególnie w wyższych partiach Beskidu Żywieckiego, gdzie świerk tworzy zwarte, jednogatunkowe płaty. Na żyzniejszych siedliskach spotyka się buczynę karpacką, charakteryzującą się bogatym runem leśnym. W dolinach potoków oraz na terenach wilgotnych występują również olsze i wierzby. Część drzewostanów ma charakter wtórny, powstały w wyniku gospodarki leśnej, jednak na obszarach objętych ochroną, zwłaszcza w rejonie Babiej Góry i Pilska, zachowały się fragmenty lasów o bardziej naturalnym składzie gatunkowym. Znaczna część lasów gminy znajduje się w obszarach podlegających formom ochrony przyrody (np. obszary chronionego krajobrazu, obszary sieci Natura 2000). Główne zagrożenia to:

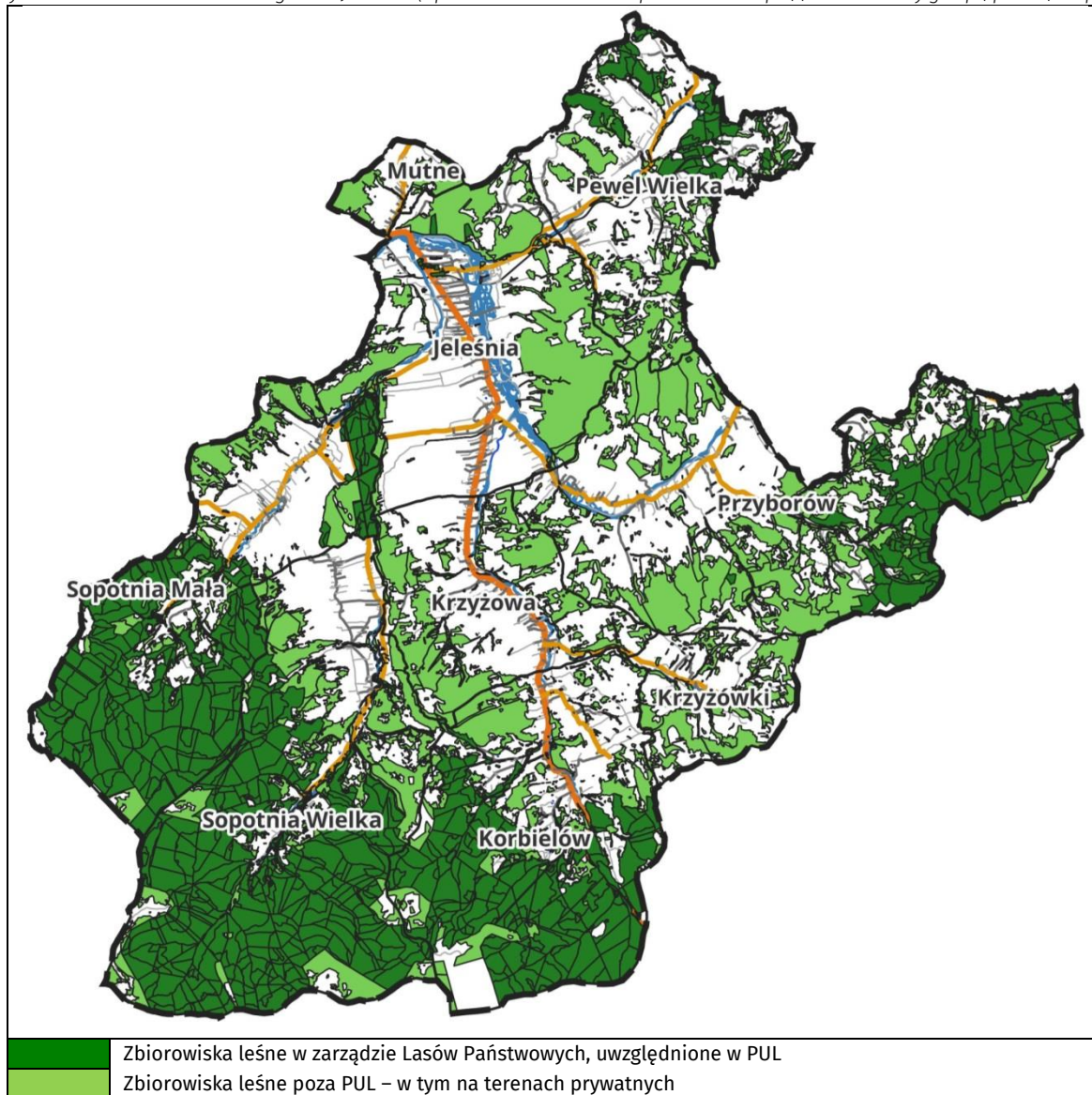
- zmiany klimatyczne i ekstremalne zjawiska pogodowe,
- gradacje szkodników i choroby drzewostanów,
- presja turystyczna i fragmentaryzacja środowiska.

W odpowiedzi prowadzone są działania prewencyjne, monitoring stanu zdrowotnego lasów oraz działania adaptacyjne zgodne z zasadami gospodarowania zasobami leśnymi.

Wysoka lesistość stanowi istotny czynnik w planowaniu przestrzennym i strategii rozwoju Gminy Jeleśnia. Z drugiej strony taki udział lasów wymaga uwzględnienia w opracowaniach planistycznych odpowiednich ograniczeń dla inwestycji oraz uwzględnienia zasad ochrony środowiska przy realizacji działań infrastrukturalnych i gospodarczych.

Zalety wysokiego udziału lasów obejmują:

- podniesienie atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej,
- wsparcie dla różnorodnych funkcji społecznych,
- poprawę jakości środowiska naturalnego.

4.6.2. Fauna

Fauna gminy Jeleśnia jest silnie związana z leśnym i górskim charakterem krajobrazu. Występują tu liczne gatunki ssaków kopytnych, takich jak jeleń szlachetny, sarna i dzik, które pełnią istotną rolę w funkcjonowaniu ekosystemów leśnych. Obecność dużych drapieżników, w tym wilka (*Canis lupus*) oraz rysia (*Lynx lynx*), świadczy o wysokim stopniu naturalności środowiska i ciągłości siedlisk. Gatunki te są szczególnie wrażliwe na fragmentację terenów leśnych, wzrost presji inwestycyjnej oraz intensyfikację ruchu komunikacyjnego.

Ornito fauna gminy obejmuje zarówno gatunki typowe dla lasów górskich, jak i dla terenów otwartych oraz dolin rzecznych. Lasy stanowią siedliska dla ptaków drapieżnych i dziuplastych, natomiast łąki i pastwiska są ważnymi obszarami żerowiskowymi. Wzdłuż cieków wodnych i na obszarach podmokłych występują płazy, w tym gatunki chronione, wrażliwe na zmiany stosunków wodnych i zanieczyszczenia środowiska. Wody górskich potoków zasiedlane są przez ryby wymagające czystych, dobrze natlenionych wód, co czyni je dobrym wskaźnikiem stanu ekologicznego cieków.

Z punktu widzenia prognozy oddziaływania na środowisko, kluczowe znaczenie ma ocena potencjalnych zagrożeń dla flory i fauny wynikających z planowanych działań, w szczególności zabudowy, rozbudowy infrastruktury komunikacyjnej oraz zmian w użytkowaniu gruntów. Najistotniejsze oddziaływania mogą obejmować fragmentację siedlisk, zakłócenie korytarzy migracyjnych, presję akustyczną oraz pogorszenie warunków siedliskowych na terenach cennych przyrodniczo. W związku z tym niezbędne jest uwzględnianie zasad ochrony przyrody, zachowanie ciągłości ekologicznej oraz stosowanie rozwiązań minimalizujących i kompensacyjnych, mających na celu ograniczenie negatywnego wpływu planowanych przedsięwzięć na zasoby flory i fauny gminy Jeleśnia.

Poniżej przedstawiono opis najważniejszych gatunków potencjalnej flory, w tym gatunków objętych ochroną, podzielony według rodzajów siedlisk:

Lasy górskie i podgórskie (buczyny, lasy mieszane, drzewostany świerkowe):

- **Wilk** (*Canis lupus*) – ochrona ścisła,
- **Ryś** (*Lynx lynx*) – ochrona ścisła,
- **Niedźwiedź brunatny** (*Ursus arctos*) – ochrona ścisła (występowanie sporadyczne, migracyjne),
- **Puszczyk** (*Strix aluco*) – ochrona ścisła,
- **Dzięcioł czarny** (*Dryocopus martius*) – ochrona ścisła,
- **Nocek duży** (*Myotis myotis*) – ochrona ścisła (nietoperze).

Łąki, pastwiska i tereny rolnicze ekstensywnie użytkowane:

- **Derkacz** (*Crex crex*) – ochrona ścisła,
- **Skowronek** (*Alaudala arvensis*) – ochrona ścisła,
- **Modraszek telejus** (*Phengaris teleius*) – ochrona ścisła,
- **Zając szarak** (*Lepus europaeus*) – ochrona częściowa.

Doliny rzek i potoków, tereny podmokłe i wilgotne:

- **Salamandra plamista** (*Salamandra salamandra*) – ochrona ścisła,
- **Traszka góraska** (*Ichthyosaura alpestris*) – ochrona ścisła,
- **Ropucha szara** (*Bufo bufo*) – ochrona częściowa,
- **Wydra europejska** (*Lutra lutra*) – ochrona ścisła,
- **Pstrąg potokowy** (*Salmo trutta m. fario*) – ochrona częściowa.

Zadrzewienia śródpolne, obrzeża lasów, tereny ekotonowe:

- **Jeż europejski** (*Erinaceus europaeus*) – ochrona ścisła,
- **Kumak górski** (*Bombina variegata*) – ochrona ścisła,
- **Bocian czarny** (*Ciconia nigra*) – ochrona ścisła,
- **Gacek brunatny** (*Plecotus auritus*) – ochrona ścisła.

4.7. Warunki klimatyczne

Z uwagi na położenie w terenach górskich, o dużym zróżnicowaniu terenu, wyróżniamy cztery piętra klimatyczne, są to:

- piętro umiarkowanie ciepłe obejmujące Kotlinę Jeleśniańską, Dolinę Koszarawy. Są to tereny obejmujące dolne partie stoków do 650-740 m n.p.m., w zależności od ekspozycji terenu. Średnia temperatura roczna to 6 do 8° C,
- piętro umiarkowanie chłodne obejmujące stoki, grzbiety i niższe wierzchołki górskie do ok. 1050 m n.p.m. na stokach północnych. Średnia temperatura roczna dla tego piętra wynosi 4 – 6° C,
- piętro chłodne obejmujące najwyższe grzbiety i wierzchołki pasm Pilska, Lipowskiej i Romanki. Średnia temperatura to 2 – 4° C,
- piętro bardzo chłodne obejmujące szczyt Pilska powyżej 1400 m n.p.m. z temperaturą roczną 2 – 4° C.

Lata są stosunkowo chłodne i umiarkowanie ciepłe, ze średnimi temperaturami w lipcu rzędu 15–17°C. Warunki klimatyczne są silnie determinowane przez rzeźbę terenu oraz nasłonecznienie. Wietrzność terenu jest ogólnie niewielka (zależnie od rejonu), dlatego też występują tu niekorzystne warunki dla rozpraszania zanieczyszczeń. Niemniej jednak wiatry odgrywają w klimacie gminy istotną rolę. Okresowo występujący wiatr halny, może powodować nagłe ocieplenia i przyspieszone topnienie śniegu w okresie zimowo-wiosennym. Suma opadów wynosi od ok. 900 mm w Jeleśni do około 1150 mm na stokach Pilska, opady są częste i dosyć obfite. Maksymalna intensywność opadów przypada na miesiąc.

4.8. Walory krajobrazowe i wartości kulturowe

Obszar gminy charakteryzuje się górskim i podgórskim ukształtowaniem terenu, z wyraźnymi różnicami wysokości, stromymi stokami oraz licznymi dolinami potoków. Dominującym elementem krajobrazu są rozległe kompleksy leśne, głównie lasy świerkowe i bukowe, które pełnią ważną funkcję przyrodniczą i krajobrazową.

Przez teren gminy przepływa rzeka Koszarawa wraz z licznymi dopływami, tworząc malownicze doliny i obszary o wysokich walorach przyrodniczych. Występują tu również łąki i pastwiska górskie, które nadają krajobrazowi mozaikowy charakter. Znaczna część obszaru gminy znajduje się w zasięgu obszarów chronionych, w tym Żywieckiego Parku Krajobrazowego, co podkreśla wysoką wartość przyrodniczą i krajobrazową tego terenu.

Krajobraz kulturowy gminy Jeleśnia ukształtowany został przez wielowiekową działalność człowieka, ściśle powiązaną z warunkami przyrodniczymi Beskidu Żywieckiego. Jego podstawę stanowi tradycyjny układ osadniczy, rozwijający się głównie wzdłuż dolin rzek i potoków, przede wszystkim rzeki Koszarawy, oraz na łagodniejszych stokach górskich. Zabudowa ma w przeważającej mierze charakter **liniowy i rozproszony**, co jest typowe dla osadnictwa górskiego.

Ład przestrzenny

W wielu częściach gminy zachowane są elementy **tradycyjnego ładu przestrzennego**, opartego na skali zabudowy dostosowanej do ukształtowania terenu oraz lokalnych materiałach budowlanych. Dominują budynki o niewielkiej kubaturze, dwuspadowych dachach oraz formach nawiązujących do architektury regionalnej. Istotną rolę w kształtowaniu ładu przestrzennego odgrywają także otwarte tereny rolnicze – łąki i pastwiska – które pełnią funkcję buforów krajobrazowych pomiędzy obszarami zabudowanymi a kompleksami leśnymi.

Jednocześnie struktura przestrzenna gminy ma charakter **zróżnicowany i niejednorodny**, co wynika z intensywnych procesów inwestycyjnych zachodzących w ostatnich dekadach i naturalnych barier przestrzennych - jakie tworzy górzyste ukształtowanie. W części sołectw widoczne są pozytywne przykłady harmonijnego wpisywania nowej zabudowy w istniejący krajobraz, jednak w innych obszarach dochodzi do jego zaburzenia.

Do głównych problemów przestrzennych gminy Jeleśnia należą:

- **rozpraszenie zabudowy** na terenach o dużych spadkach oraz w obszarach otwartych, co prowadzi do fragmentacji krajobrazu i wzrostu kosztów infrastruktury technicznej,
- **brak spójnych zasad kształtowania architektury**, skutkujący dysharmonią form, kolorystyki i gabarytów budynków,
- **presja inwestycyjna związana z funkcją turystyczną**, szczególnie w rejonach atrakcyjnych widokowo, prowadząca do nadmiernej urbanizacji stoków,
- **zanikanie tradycyjnego użytkowania rolniczego**, co powoduje sukcesję roślinną na łąkach i pastwiskach oraz utratę otwartego charakteru krajobrazu,
- **degradacja przestrzeni publicznych** w centrach miejscowości, wynikająca z ich niedostatecznego zagospodarowania lub braku spójnej koncepcji estetycznej.

Problemy te wpływają na obniżenie jakości krajobrazu kulturowego oraz czytelności historycznego układu przestrzennego.

Zabytki i dziedzictwo kulturowe

Istotnym elementem krajobrazu kulturowego gminy Jeleśnia są **zabytki architektury i obiekty dziedzictwa kulturowego**, które stanowią materialne świadectwo historii regionu. Do najważniejszych należą:

- obiekty sakralne (kaplice kościoły), tj. kościół pw. św. Wojciecha,
- drewniana zabudowa mieszkalna, gospodarcza i usługowa, tj. karczma przy Rynku, reprezentująca tradycyjne budownictwo góralskie,
- przydrożne kapliczki i krzyże, będące charakterystycznymi punktami orientacyjnymi w krajobrazie,
- historyczne układy ruralistyczne wsi, zachowane fragmentarycznie, lecz nadal czytelne w strukturze przestrzennej.

Zabytki te, choć często rozproszone, tworzą spójną sieć elementów kulturowych wpisanych w krajobraz naturalny. Ich zachowanie i odpowiednia ekspozycja są kluczowe dla ochrony tożsamości kulturowej gminy.

Poniższa tabela zawiera kilka przykładowych fotografii obszaru opracowania.

Jeleśnia

Widok na rynek.

Krzyżowa

Budynek usługowy, mieszczący muzeum etnograficzne „Na Rozdrożu”.

Korbielów

Parafia Najświętszej Maryi Panny Królowej Aniołów w Korbielowie

Mutne

Jeden z wysoko położonych zespołów zabudowy jednorodzinnej. Na pierwszym planie przykład obiektu historyzującego, o typowej architekturze regionalnej.

Korbielów

Przykład zabudowy pensjonatowej (hotelowej).

Jeleśnia

Zabudowa wielorodzinna o niskiej intensywności przy ul. Jana Kazimierza.

Jeleśnia

Budynek Urzędu Gminy Jeleśnia wraz z zielenią urządzoną. Architektura współczesna z elementami świadczącymi o próbie nawiązania do cech architektury regionalnej.

Jeleśnia

Zabytkowy kościół pw. św. Wojciecha.

Jeleśnia

Zabytkowa karczma – typowy przykład charakterystycznej drewnianej konstrukcji zrębowej.

Korbietów – Hala Miziowa

Schronisko górskie oraz stacja narciarska (1330 m n.p.m.).

Korbielów - Pilsko

Panorama tatr widoczna z okolic szczytu góry Pilsko o wysokości 1557 m n.p.m.

Sopotnia Wielka

Największy wodospad w Beskidach i województwie śląskim.

O ile krajobraz naturalny gminy można ocenić pozytywnie, tak krajobraz kulturowy boryka się z kilkoma istotnymi problemami, które negatywnie wpływają na estetykę, funkcjonalność i tożsamość przestrzeni publicznej. W oparciu o przeprowadzoną analizę terenu, można wskazać dwa kluczowe zagadnienia.

Niewłaściwe zagospodarowanie przestrzeni publicznych.

Jednym z głównych problemów jest dominacja samochodów w krajobrazie publicznym (tzw. samochodocentryzm). Przestrzenie, które mogłyby lepiej spełniać funkcje społeczne i rekreacyjne, są często zdominowane przez infrastrukturę drogową i parkingową, co ogranicza ich dostępność oraz atrakcyjność dla pieszych i rowerzystów. Brakuje reprezentacyjnych placów, skwerów czy ciągów pieszych, które integrowałyby mieszkańców i stanowiły wizytówkę gminy.

Zły stan techniczny budynków zabytkowych i ich otoczenia.

Zabytki, które powinny być elementem tożsamości lokalnej i magnesem turystycznym, znajdują się często w złym stanie technicznym. Brak konserwacji, remontów oraz właściwej ekspozycji sprawia, że tracą one swoją wartość estetyczną i historyczną. Co więcej, przestrzeń wokół tych obiektów bywa nieestetycznie zagospodarowana – z chaotyczną zabudową, brakiem zieleni, elementów małej architektury czy informacji turystycznej. To powoduje, że zabytki nie spełniają roli miejsc reprezentacyjnych i nie przyciągają mieszkańców ani gości.

Podsumowując, problemy krajobrazu gminy mają charakter strukturalny i estetyczny. Należy podjąć działania rewitalizacyjne ukierunkowane na:

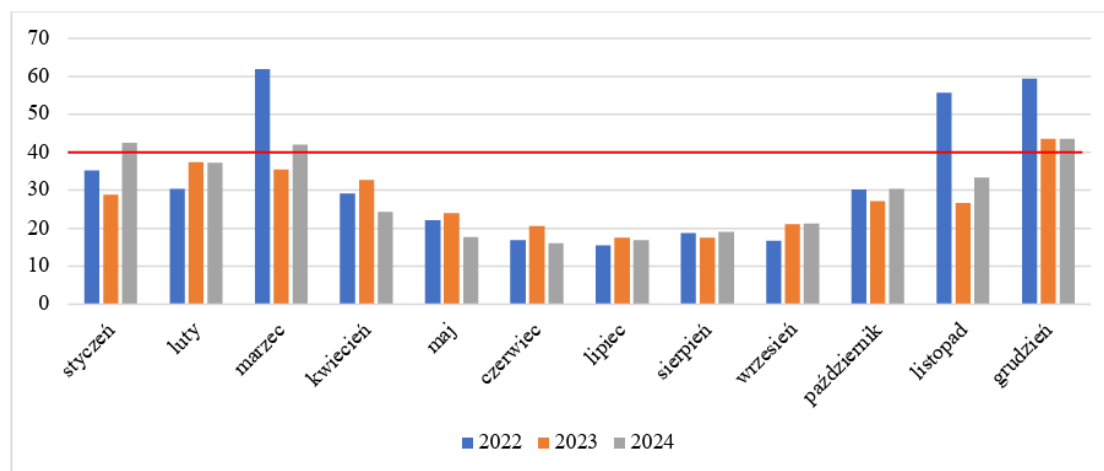
- zwiększenie rangi komunikacji pieszo-rowerowej centrów miejscowości i stworzenie przestrzeni przyjaznych pieszym,
- transformację przestrzeni publicznych z funkcji technicznych, na społeczne i handlowo-usługowe,
- rewaloryzację zabytków i ich otoczenia, z uwzględnieniem ich roli kulturotwórczej i turystycznej.

4.9. Powietrze

Ocenę jakości powietrza na terenie Gminy Jeleśnia przeprowadzono w oparciu o dane pochodzące z opracowań Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Katowicach tj.: Roczną ocenę jakości powietrza w województwie śląskim za rok 2024. Ocena przeprowadzona jest w pięciu wyodrębnionych strefach na terenie województwa śląskiego, w tym w „Strefie śląskiej” (obejmującej gminę Jeleśnia). Na terenie strefy śląskiej oceny prowadzone są w oparciu stacje pomiarowe znajdujące się poza terenem gminy, m.in. stację w Żywcu przy ul. Kopernika 83a, gdzie prowadzone są ciągłe automatyczne pomiary imisyjne stężeń dwutlenku siarki, tlenków azotu (NO, NO₂, NO_x) oraz pyłu zawieszonego PM₁₀, a także pomiary manualne: arsenu, niklu, kadmu, ołowiu, benzo(a)pirenu w PM₁₀, pyłu zawieszonego PM₁₀ oraz pomiary parametrów meteorologicznych. Poniżej przedstawiono analizę wyników pomiarów jakości powietrza na stacji w Żywcu przy ul. Kopernika 83a uwzględnianej przy ocenie rocznej jakości powietrza dla województwa śląskiego w latach 2022-2024.

Maksymalne miesięczne stężenia dwutlenku siarki odnotowano w grudniu 2022 roku tj. 26,96 µg/m³. Natomiast średnia wartość roczna wyniosła 11,5 µg/m³ w 2022 roku, 9,8 µg/m³ w 2023 roku oraz 9,31 µg/m³ w 2024 roku a zatem zdecydowanie poniżej poziomu dopuszczalnego (20 µg/m³). Wartości średnio roczne wskazują na polepszenie się jakości powietrza w 2024 roku ze względu na stężenia dwutlenku siarki. Z powodu braku szczegółowych danych nie jest możliwe określenie maksymalnego średniego stężenia dwutlenku azotu. Natomiast średnia wartość roczna stężenia dwutlenku azotu wyniosła 14,6 µg/m³ w 2022 roku, 13,1 µg/m³ w 2023 roku oraz 12,8 µg/m³ w 2024 roku a zatem poniżej poziomu dopuszczalnego (40 µg/m³). Wartości średnio roczne utrzymują się na podobnym poziomie.

Rysunek 10. Średnie stężenie pyłu PM₁₀ na stacji w Żywcu przy ul. Kopernika 83a w latach 2022-2024 (µg/m³) (źródło: Program Ochrony Środowiska dla Gminy Jeleśnia na Lata 2025-2028 z Perspektywą do roku 2030)

Maksymalne miesięczne stężenie pyłu PM₁₀ odnotowano w marcu 2022 tj. 61,93 µg/m³. Średnia wartość roczna wyniosła: 32,6 µg/m³ w 2022 roku, 27,5 µg/m³ w 2023 roku oraz 28,8 µg/m³ w 2024 roku a zatem poniżej poziomu dopuszczalnego, tj. 40 µg/m³. Wartości średnio roczne wskazują na nieznaczne obniżenie jakości powietrza w 2024 roku ze względu na stężenie pyłu PM₁₀. styczeń luty Według oceny rocznej jakości powietrza na terenie województwa śląskiego, prowadzonej przez Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Katowicach, wykonanej na podstawie matematycznego modelu rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń w powietrzu, jakość powietrza w większości parametrów w mieście nie odbiegała od poziomu odpowiadającego obowiązującym normom. Sporadycznie występowały przekroczenia poziomów dopuszczalnych lub docelowych takich zanieczyszczeń, jak: pył zawieszony PM₁₀, pył zawieszony PM_{2,5}, benzo(a)piren, ozon.

Główną przyczyną występowania okresowych przekroczeń wartości dobowej dla pyłu zawieszonego PM10 i benzo(a)pirenu, tak w gminie Jeleśnia jak i w województwie śląskim, jest emisja z indywidualnego ogrzewania budynków mieszkalnych – tzw. „niska emisja”. Problem ten dotyczy więc przede wszystkim sezonu grzewczego, trwającego od stycznia do marca i od października do grudnia. Znacznie mniejszy wpływ na przekroczenie norm w zakresie pyłu zawieszonego i zawartego w pyłe benzo(a)pirenu ma emisja przemysłowa oraz liniowa (komunikacyjna).

Niska emisja została szczegółowo omówiona w przyjętym 29 listopada 2016 roku uchwałą Rady Gminy Jeleśnia nr XXVIII/166/2016 „Planie Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Jeleśnia”. Gmina Jeleśnia, na przestrzeni ostatnich lat, skutecznie realizowała działania na rzecz likwidacji przestarzałych kotłów na paliwa stałe zastępując je nowoczesnymi kotłami, w większości na paliwo gazowe. Dodatkowo, na terenie gminy realizowano program „Czyste powietrze” (działał Punkt Konsultacyjno-Informacyjny programu w Urzędzie Gminy Jeleśnia), a także podpisano porozumienie dotyczące Klastra Energii. W latach 2023-2024, 265 beneficjentów z terenu gminy zrealizowało inwestycje i otrzymało dofinansowanie w ramach programu „Czyste Powietrze”.

4.10. Hałas

Obszar objęty projektem planu obejmuje gminę, której struktura funkcjonalno-przestrzenna ma charakter w przeważającej części wiejski, z dominacją zabudowy mieszkaniowej, zagrodowej oraz terenów leśnych. Uwarunkowania te sprzyjają zachowaniu korzystnych warunków klimatu akustycznego, z wyjątkiem obszarów położonych w bezpośrednim sąsiedztwie ciągów komunikacyjnych. Głównym źródłem emisji hałasu komunikacyjnego jest droga wojewódzka nr 945 oraz drogi powiatowe szczególnie odcinki o złej jakości nawierzchni. Lokalne drogi gminne generują znacznie niższe poziomy hałasu. Drogi gminne posiadające nawierzchnię asfaltową stanowią około 73% wszystkich dróg gminnych. Nawierzchnie bitumiczne położone kilka lat temu wymagają na długości około 15 km remontów w postaci położenia nowych nakładek asfaltowych. Pozostałe drogi utwardzane tłuczniem lub żwirem wymagają bieżących prac poprawiających ich stan techniczny.

Środowisko akustyczne kształtowane jest głównie przez źródła liniowe, natomiast źródła punktowe mają ograniczony zasięg oddziaływania i nie wpływają istotnie na warunki akustyczne w skali całej gminy ani obszaru objętego planem.

Oddziaływanie hałasu komunikacyjnego ma charakter liniowy, koncentruje się w pasach przyległych do dróg oraz jest najbardziej odczuwalne na terenach zabudowy mieszkaniowej zlokalizowanej w niewielkiej odległości od jezdni.

Potencjalne uciążliwości akustyczne mogą występować okresowo, w szczególności w wyniku wzrostu natężenia ruchu drogowego, udziału pojazdów ciężkich oraz w porze nocnej. Zasięg tych oddziaływań ogranicza się jednak do bezpośredniego otoczenia infrastruktury komunikacyjnej.

Na obszarze gminy w ostatnich latach nie wykonywano badań natężenia hałasu drogowego. Najbliżej gminy zlokalizowano punkty pomiarowe monitoringu hałasu w Żywcu. Badania przeprowadzone zostały w 2016 roku w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska w pięciu punktach na terenie miasta, przy drodze krajowej, powiatowej i gminnej. Wyniki badań nie wskazywały na przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu w porze dziennej, natomiast w porze nocnej przekroczenia wyniosły 1,9 - 3,2 dB. Wyniki na terenie miasta Żywiec dają podstawy sądzić, iż na terenie gminy wiejskiej hałas komunikacyjny będzie zdecydowanie mniejszy niż na terenie miasta powiatowego.

Hałas przemysłowy i usługowy

Na terenie gminy Jeleśnia nie występują duże zakłady przemysłowe ani instalacje generujące znaczące emisje hałasu. Działalność gospodarcza prowadzona na obszarze gminy ma charakter lokalny i obejmuje przede wszystkim:

- drobną działalność usługową,
- zakłady rzemieślnicze,
- obiekty o niewielkiej skali produkcji.

Hałas związany z funkcjonowaniem tych obiektów ma charakter punktowy i lokalny, a jego oddziaływanie ogranicza się do najbliższego sąsiedztwa. W związku z powyższym hałas przemysłowy nie stanowi istotnego zagrożenia dla środowiska akustycznego ani dla terenów chronionych akustycznie, zarówno w skali gminy, jak i obszaru objętego projektem.

Hałas okresowy i czasowy

Na obszarze objętym planem mogą występować źródła hałasu o charakterze okresowym lub czasowym, związane z:

- realizacją robót budowlanych,
- organizacją wydarzeń o charakterze kulturalnym, sportowym lub rekreacyjnym,
- sezonowymi pracami rolniczymi i ogrodnictwami.

Oddziaływania te mają charakter przejściowy i nie powodują trwałego pogorszenia warunków akustycznych.

W granicach obszaru objętego projektem planu oraz w jego otoczeniu występują tereny podlegające ochronie akustycznej, w szczególności:

- tereny zabudowy mieszkaniowej,
- tereny lokalizacji obiektów oświaty,
- tereny rekreacyjno-wypoczynkowe,

zgodnie z przeznaczeniem określonym w obowiązujących dokumentach planistycznych.

Uwzględnienie zasad ochrony przed hałasem na etapie ustaleń MPZP pozwala na ograniczenie potencjalnych konfliktów akustycznych.

Potencjalne zagrożenia dla środowiska akustycznego mogą wynikać przede wszystkim z:

- intensyfikacji ruchu drogowego,
- lokalizacji nowej zabudowy mieszkaniowej w sąsiedztwie istniejących lub projektowanych dróg,
- kumulacji oddziaływań hałasu w obszarach zwartej zabudowy.

Nie przewiduje się natomiast wystąpienia znaczących negatywnych oddziaływań w zakresie hałasu przemysłowego ani skumulowanych oddziaływań akustycznych o charakterze ponadlokalnym.

Realizacja ustaleń projektu planu, przy zachowaniu zasad ochrony środowiska przed hałasem, nie powinna powodować znaczącego pogorszenia klimatu akustycznego na obszarze objętym planem. Oddziaływania akustyczne będą miały charakter lokalny i możliwy do ograniczenia poprzez właściwe kształtowanie funkcji terenów oraz ich wzajemnych relacji przestrzennych.

Analizując istniejące i potencjalne emitory hałasu uznaje się, że problematyka środowiska akustycznego nie ma priorytetowego znaczenia w opracowywanym dokumencie.

4.11. Promieniowanie elektromagnetyczne

Na obszarze opracowania brak jest źródeł promieniowania elektromagnetycznego o znaczącym natężeniu. Na terenie gminy znajdują się 11 stacji bazowych należących do różnych operatorów telekomunikacyjnych. Ze względu na trudności związane z ukształtowaniem terenu zostały rozlokowane relatywnie gęsto w różnych sołectwach. Z reguły na jednym maszcie umieszcza się kilka takich anten. Rozwiązania te powodują, że zagrożenie nadmiernym promieniowaniem niejonizującym przy powierzchni ziemi nie występuje, i to zarówno tuż przy maszcie, jak również w większych odległościach. Pomiary wykonywane w 2016 r., na obszarze powiatu wskazywały na brak przekroczeń dopuszczalnych poziomów promieniowania elektromagnetycznego, który wówczas wynosił 7 V/m. Obecnie parametr ten został podniesiony do 28 V/m, dla częstotliwości 80 MHz - 40 GHz. Wg. portalu mapowego „SI2PEM” (<https://si2pem.gov.pl/>), który publikuje aktualne dane związane z pomiarami PEM, poziomy promieniowania elektromagnetycznego nadal utrzymują się poniżej 7 V/m.

4.12. Obszary chronione i wymagające ochrony

Gmina posiada zasoby przyrodnicze o znaczeniu ponadregionalnym, odgrywające ważną rolę w projektowanym „krajowym systemie obszarów chronionych”. Około 65% powierzchni gminy leży w obszarze Żywieckiego parku Krajobrazowego, natomiast pozostały teren jest strefą ochronną ŻPK lub stanowić ma „Obszar chronionego krajobrazu”.

Formami ochronnymi przyrody na terenie gminy Jeleśnia są:

- park krajobrazowy (1),
- rezerваты przyrody (3),
- obszary Natura 2000 (2),
- użytki ekologiczne (3),
- pomniki przyrody (7).

Żywiecki Park Krajobrazowy

Został utworzony na mocy Uchwały Nr XII/79/86 Wojewodzkiej Rady Narodowej w Bielsku – Białej z dnia 13 marca 1986 roku. To najstarszy park krajobrazowy na terenie polskich Karpat. Powierzchnia Parku wynosi 358,70 km², a cały obszar Parku jest otoczony strefą ochronną o powierzchni 217,90 km². Zróżnicowanie wysokościowe terenu Parku powoduje, iż leży on w zasięgu czterech pięter roślinnych. Do wysokości ok. 600 m n.p.m. sięga piętro pogórza, niemal całkowicie zajęte pod uprawy rolne i zabudowę gospodarczą. Piętro regła dolnego (600 – 1 150 m n.p.m.) zajmowała niegdyś prawie całkowicie buczyna karpacka, z dużym udziałem jodły oraz domieszką świerka i jawora.

Obecnie ww. gatunki stanowią zazwyczaj tylko domieszkę w drzewostanach świerkowych. Najbardziej naturalny charakter ma piętro górnoreglowe (1 150 – 1 400 m n.p.m.) porośnięte przez zachodniokarpacką świerczynę górno reglową. Drzewa mają tu często wiek 200 - 300 lat. Jedyny szczyt na terenie Żywieckiego Parku Krajobrazowego

z piętrem kosodrzewiny (sub-alpejskim) to Pilsko (1 557 m n.p.m.).

Na terenie Parku zostało stwierdzonych ponad 1 000 gatunków roślin naczyniowych. Znaczna część gatunków wysokogorskich koncentruje się w piętrze kosodrzewiny, ale bardzo interesujące skupienia flory występują w rejonie źródeł, wycieków i wysięków oraz wzdłuż płynących strużek wody, młak i torfowisk, również w obrębie regła górnego. Fauna Parku reprezentowana jest przez około 40 gatunków ssaków, ponad 100 gatunków ptaków

lęgowych, 5 gatunków gadów, 12 gatunków płazów, 23 gatunki ryb oraz 1 gatunek minoga. Rozległe kompleksy leśne tzw. „Worka Raczańskiego”, masywu Pilska, Romanki czy Rysianki i Lipowskiej są ostoją dużych ssaków drapieżnych, reprezentowanych przez niedźwiedzie, wilki, rysie oraz borsuki. Licznie występują tu ssaki kopytne: dziki, jelenie i sarny. Na obszarze Parku występuje wiele rzadkich i ginących ptaków, między innymi kuraki leśne (głuszczyk i jarząbek), drapieżniki diurne (jastrząb, kobuz, krogulec, myszołów, pustułka) i sowy (puszczyk, pójdzka, płomykówka i puchacz). Gady reprezentowane są przez jaszczurkę zwinkę i żyworodkę, padalca oraz 2 gatunki węży: zaskrońca i jadowitą żmiję zygzakowatą. Obok gadów najlepiej poznaną grupę kręgowców stanowią płazy: traszka - górską, grzebieniastą, zwyczajną oraz (będącą endemitem karpackim) karpacką, ropucha szara i zielona, żaba zielona i brunatna, rzekotka drzewna, kumak górski i salamandra plamista.

Rozmieszczone na obszarze Parku rezerваты przyrody obejmują fragmenty najlepiej zachowanych lasów regła dolnego i górnego, będących świadectwem różnorodności i bogactwa zbiorowisk leśnych. Najcenniejsze obszary leśne objęte są ochroną w postaci 10 rezerwatów przyrody, w tym 3 na terenie gminy Jeleśnia: Romanka, Pod Rysianką, Pilsko.

Powierzchnia Żywieckiego Parku Krajobrazowego na terenie gminy wynosi 7 870,00 ha.

Rezerwat Przyrody Romanka

Został utworzony Zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 8 lipca 1963 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody.

Rozporządzeniem Nr 49/06 Wojewody Śląskiego z dnia 21 września 2006 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody "Romanka" ustanowiono dla rezerwatu zadania ochronne.

Celem ochrony w rezerwacie jest zachowanie ze względów naukowych, dydaktycznych i turystycznych pierwotnego fragmentu dawnej Puszczy Karpackiej, w postaci ekosystemów leśnych regła górnego i dolnego wraz z całym bogactwem gatunkowym fauny i flory.

Rezerwat Przyrody Pod Rysianką

Został utworzony Zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 31 marca 1970 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody. Położony jest całkowicie w obrębie gminy Jeleśnia. Obejmuje powierzchnię 27,02 ha. W 2016 roku. Zarządzeniem Nr 20/2016 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach z dnia 5 sierpnia 2016 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody Pod Rysianką, ustanowiono dla rezerwatu zadania ochronne obowiązujące do 04.08.2021 r. Celem ochrony jest tu zachowanie ze względów naukowych lasu jodłowo-bukowego, będącego fragmentem pierwotnej puszczy karpackiej regła dolnego w Beskidzie Żywieckim.

Rezerwat Przyrody Pilsko

Został utworzony Rozporządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 13 października 1971 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody. Położony jest całkowicie w obrębie gminy Jeleśnia. Obejmuje powierzchnię 105,21 ha. Celem ochrony jest tu zachowanie ze względów naukowych, dydaktycznych i krajobrazowych, zbliżonych do naturalnych, fragmentów świerczyny górnoeregłowej oraz ekosystemów nieleśnych, kosodrzewiny i muraw krzewinkowych wraz z ich całym bogactwem gatunkowym. Zarządzeniem Nr 38/06 Wojewody Śląskiego z dnia 27 lipca 2006 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Pilsko” ustanowiono dla rezerwatu zadania ochronne obowiązujące do 21.08.2026 r.

Obszar Natura 2000 PLH240006 Beskid Żywiecki

Został utworzony Decyzją Komisji z dnia 25 stycznia 2008 r. przyjmującą na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG. Zajmuje powierzchnię 35 276,05 ha na terenie powiatu żywieckiego, w tym w gminie Jeleśnia.

Obszar obejmuje fragment Beskidu Żywieckiego, który charakteryzuje się różnorodnością form geomorfologicznych - grzbietów, garbów, żeber, murów skalnych, gołoborzy na stokach i osuwisk skalnych. Najciekawsze zespoły form skalnych znajdują się w szczytowych partiach Pilska, w obrębie grzbietowej części pasma Lipowskiej, Romanki, Boraczej i Prusowa. Obszar charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem szaty roślinnej i dobrze zachowanymi, typowymi zbiorowiskami górskimi (leśnymi i nieleśnymi). Występuje tu 21 typów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Kompleksy leśne stanowią ostoje dużych drapieżników (niedźwiedzia, wilka i rysia). Obszar jest również ważny dla ochrony ptaków (m.in. głuszca).

Obszar Natura 2000 PLB240002 Beskid Żywiecki

Został utworzony Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 27.10.2008 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000. Zajmuje powierzchnię 34 988,81 ha na terenie powiatu żywieckiego, w tym w gminie Jeleśnia. Występują tu, co najmniej 4 gatunki ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 1 gatunek z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). Gniazduje powyżej 1% populacji krajowej (C6) głuszca (PCK). Obszar charakteryzuje się dobrze zachowanymi, typowymi zbiorowiskami górskimi (leśnymi i nieleśnymi). Duże kompleksy leśne stanowią ostoję dużych drapieżników.

Użytek ekologiczny Hala Cebulowa

Został utworzony Rozporządzeniem Nr 46/07 Wojewody Śląskiego z dnia 16 sierpnia 2007 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego pod nazwą "Hala Cebulowa" w gminie Jeleśnia. Obejmuje on powierzchnię 16,36 ha w gminie Jeleśnia. Celem ochrony przyrody jest tu zachowanie ze względów przyrodniczych, naukowych, dydaktycznych i krajobrazowych ekosystemu torfowiska ze stanowiskami regionalnie rzadkich i ustępujących gatunków roślin. Nadzór na użytkiem sprawuje Dyrektor Zespołu Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego.

Użytek ekologiczny Hala Miziowa

Został utworzony Rozporządzeniem Nr 73/08 Wojewody Śląskiego z dnia 5 listopada 2008 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego pod nazwą "Hala Miziowa" w gminie Jeleśnia. Obejmuje on powierzchnię 5,1370 ha w gminie Jeleśnia. Celem ochrony przyrody jest tu zachowanie ze względów przyrodniczych, naukowych, dydaktycznych i krajobrazowych torfowiska ze stanowiskami regionalnie rzadkich i ustępujących gatunków roślin. Nadzór na użytkiem sprawuje Dyrektor Zespołu Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego

Użytek ekologiczny Hala Kamieniańska

Został utworzony Rozporządzeniem Nr 81/08 Wojewody Śląskiego z dnia 19 grudnia 2008 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego pod nazwą "Hala Kamieniańska" w gminie Jeleśnia. Obejmuje on powierzchnię 1,750 ha w gminie Jeleśnia. Celem ochrony przyrody jest tu zachowanie ze względów przyrodniczych, naukowych, dydaktycznych i krajobrazowych bagna ze stanowiskami regionalnie rzadkich i ustępujących gatunków roślin. Nadzór na użytkiem sprawuje Dyrektor Zespołu Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego

Korytarze ekologiczne

Gmina Jeleśnia położona jest w obrębie korytarzy ekologicznych, wydzielonych w ramach projektu „Korytarze ekologiczne w województwie śląskim - koncepcja do planu zagospodarowania przestrzennego. Etap I.” (Parusel J. B. i in., 2010) oraz „Projektu korytarzy ekologicznych łączących europejską sieć obszarów Natura 2000” (Jędrzejewski W. i in., 2005), który powstał w nawiązaniu do korytarzy migracyjnych w krajach sąsiednich.

Na terenie gminy ponadto występują korytarze ekologiczne:

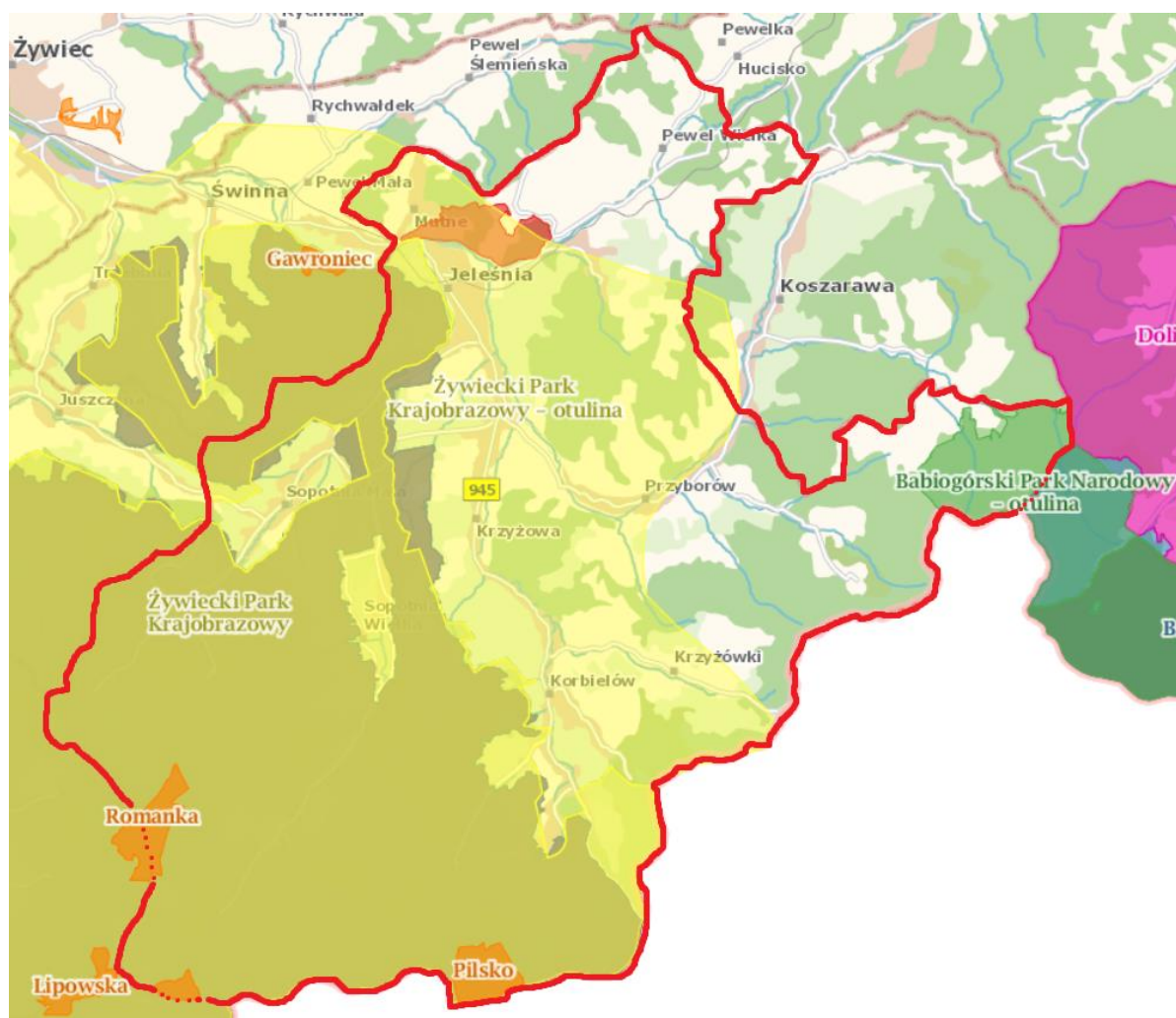
- obszary i korytarze ichtiologiczne-obszar gminy położony jest w ostoi ichtiofauny, wyznaczonym w miejscu występowania gatunków przewodnich dla danej krainy rybnej. Ostoja ichtiofauny w obszarze gminy to Soła źródłowa - ostoja wyznaczona dla zachowania materiału genetycznej cennych gatunków ryb i dla potadromicznych gatunków ryb,
- obszary i korytarze wyznaczone dla ornitofauny-na terenie gminy Jeleśnia znajdują się korytarze, którymi migrują ptaki oraz przystanki pośrednie, czyli miejsca zlokalizowane w obrębie szlaków migracji ptaków, będące terenem żerowania, odpoczynku, gniazdowania lub zimowania określonych gatunków,
- obszary i korytarze wyznaczone dla dużych ssaków drapieżnych i kopytnych - na terenie gminy znajdują się korytarze migracyjne umożliwiające przemieszczanie się pomiędzy siedliskami osobników należących do populacji ssaków kopytnych i drapieżnych oraz przystanki pośrednie, czyli obszary, które stanowią potencjalne siedliska tych zwierząt,
- korytarze spójności obszarów chronionych - w obszarze gminy Jeleśnia znajdują się następujące korytarze spójności: Koszarawa (korytarz o znaczeniu międzynarodowym), Jałowiecki (korytarz o znaczeniu krajowym), Pewelski (korytarz o znaczeniu międzynarodowym),
- Południowy Korytarz Ekologiczny - powstał w nawiązaniu do korytarzy migracyjnych w krajach sąsiednich, w celu zapewnienia łączności ekologicznej w skali europejskiej. W skład sieci wchodzi obszary przyrodniczo cenne oraz odcinki łączące te obszary. Na terenie gminy Jeleśnia przebiega krajowy Południowy Korytarz Ekologiczny - część biegnącego w województwie małopolskim korytarza ekologicznego łączącego Beskid Żywiecki z Beskidem Małym. Na terenie gminy przebiega dwoma odgałęzzeniami: na południu wzdłuż pogranicznego pasma Beskidu Żywieckiego, na północy granicznymi wzniesieniami Przypór, Kiczora, doliną Koszarawy na północny-wschód w kierunku Leskowca (Beskid Mały).

Pomniki przyrody

Na terenie gminy występuje 7 pomników przyrody, w tym 4 pomniki przyrody ożywionej (dwie grupy drzew, dwa drzewa) oraz 3 pomniki przyrody nieożywionej (2 jaskinie i jeden wodospad).

Lp.	Typ pomnika przyrody	Rodzaj pomnika przyrody	Data ustanowienia	Opis pomnika przyrody	Lokalizacja pomnika przyrody
1.	wieloobiektowy	grupa drzew	31.12.1988 r.	Grupa 10 szt. drzew: sosna pospolita - 9 szt. oraz modrzew europejski	miejsowości Sopotnia Wielka, Leśnictwo Sopotnia Mała, na prawym brzegu potoku Sopotnia Wielka, naprzeciwko restauracji „Nad Wodospadem”
2.	jednoobiekowy	jaskinia	23.04.1993 r.	Jaskinia „Wiekowa”	W miejscowości Sopotnia Wielka - na lewym zboczu doliny Wiekowego Potoku
3.	jednoobiekowy	jaskinia	23.04.1993 r.	Jaskinia „Przed Rozdrożem”	W miejscowości Korbielów-w dolinie potoku Buczynka, na grzbiecie Czarnego Gronia odchodzącym z Pilsko w kierunku północno-wschodnim
4.	wieloobiektowy	grupa drzew	25.02.1995 r.	Grupa 4 drzew: jesion wyniosły - 3 szt. oraz lipa drobnolistna	W miejscowości Jeleśnia przy ul. Jana Kazimierza, plac kościelny przy kościele Parafii Rzymsko Katolickiej p.w. Św. Wojciecha
5.	jednoobiekowy	drzewo	08.10.1993 r.	Klon jawor	W miejscowości Sopotnia Wielka - przy drodze do doliny potoku Cebulowego, obok drewnianej kapliczki u zbiegu potoku Cebulowego i Sopotnia Wielka i leśniczówki leśnictwa Sopotnia Mała
b.	jednoobiekowy	drzewo	30.12.1981 r.	Sosna wejmutka	W Nadleśnictwie Jeleśnia, przy leśniczówce leśnictwa Sopotnia Mała
7.	jednoobiekowy	wodospad	18.01.1964 r.	Wodospad na potoku Sopotnia Wielka	W miejscowości Sopotnia Wielka - na potoku Sopotnia

Rysunek 11. Obszary chronione na terenie gminy Jeleśnia (źródło: Program Ochrony Środowiska dla Gminy Jeleśnia na Lata 2025-2028 z Perspektywą do roku 2030)

5. Ocena stanu środowiska

Oceny istniejącego stanu środowiska dokonano głównie na podstawie opracowania ekofizjograficznego, wizji w terenie, a także na podstawie planów i programów w zakresie ochrony środowiska i ochrony przyrody. Ocena ta wyszczególnia istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu. Niniejszy rozdział stanowi więc próg wyjściowy do oceny skutków środowiskowych planu, przy założeniu jego całkowitego wdrożenia.

Stan środowiska przyrodniczego gminy Jeleśnia należy ocenić jako dobry, przy czym jest to środowisko o wysokiej wrażliwości ekologicznej i ograniczonej odporności na intensyfikację zagospodarowania. Wynika to z górskiego charakteru terenu, znacznego udziału lasów, występowania cennych siedlisk przyrodniczych oraz koncentracji form ochrony przyrody, w tym Żywieckiego Parku Krajobrazowego, rezerwatów przyrody, obszarów Natura 2000 oraz korytarzy ekologicznych o znaczeniu krajowym i międzynarodowym.

Struktura przyrodnicza gminy zachowuje wysoki stopień ciągłości ekologicznej, zwłaszcza w obrębie kompleksów leśnych oraz dolin cieków wodnych. Obszary te pełnią kluczową funkcję siedliskową, migracyjną i retencyjną, a ich zachowanie ma istotne znaczenie dla ochrony różnorodności biologicznej, w tym gatunków objętych ochroną ścisłą. Jednocześnie środowisko to jest podatne na negatywne oddziaływania związane z fragmentacją przestrzeni, rozpraszaniem zabudowy oraz ingerencją w doliny rzeczne i strefy ekotonowe.

Warunki geologiczne i geomorfologiczne, choć w wielu rejonach korzystne dla lokalizacji zabudowy, w połączeniu ze znacznymi spadkami terenu powodują podwyższone ryzyko erozji, osuwisk oraz degradacji powierzchni ziemi. Z tego względu obszary stokowe, dolinne oraz tereny o niekorzystnych warunkach gruntowych należy traktować jako ograniczone w możliwości trwałego zainwestowania, co uzasadnia konieczność ich zachowania w formie terenów otwartych lub leśnych.

Zasoby wodne gminy, zarówno powierzchniowe, jak i podziemne, charakteryzują się dobrym stanem jakościowym, jednak ze względu na górski charakter cieków, szybki spływ wód oraz płytkie zaleganie poziomów wodonośnych są one szczególnie wrażliwe na zanieczyszczenia punktowe i obszarowe. Ochrona dolin rzecznych, stref źródłkowych oraz obszarów zasilania wód podziemnych stanowi istotny element zachowania równowagi środowiskowej i powinna być traktowana priorytetowo w procesach planistycznych.

Warunki glebowe, z dominacją gleb płytkich, kwaśnych i szkieletowych, ograniczają intensywne użytkowanie rolnicze, a jednocześnie sprzyjają zachowaniu funkcji przyrodniczych i krajobrazowych. Znaczna część gruntów wykazuje podwyższoną podatność na erozję i suszę rolniczą, co zwiększa ich wrażliwość na przekształcenia związane z zabudową i zmianą użytkowania terenu.

Stan jakości powietrza na tle regionu oceniany jest jako relatywnie korzystny, jednak okresowe przekroczenia wartości dopuszczalnych dla pyłu zawieszonego i benzo(a)pirenu, związane z niską emisją, wskazują na konieczność dalszych działań ograniczających presję emisyjną. Klimat akustyczny oraz poziomy promieniowania elektromagnetycznego nie stanowią obecnie istotnego zagrożenia środowiskowego w skali gminy.

Krajobraz gminy Jeleśnia charakteryzuje się wysoką wartością przyrodniczą i ekspozycyjną, natomiast krajobraz kulturowy wykazuje miejscami oznaki degradacji, w tym wynikające z rozproszonej zabudowy, presji inwestycyjnej oraz niedostatecznej ochrony układów ruralistycznych i obiektów dziedzictwa kulturowego. Zjawiska te, choć lokalne, mogą w dłuższej perspektywie prowadzić do obniżenia integralności krajobrazu, w szczególności w strefach granicznych obszarów chronionych.

Podsumowując, stan środowiska gminy Jeleśnia należy uznać za dobry, lecz wymagający zachowania szczególnej ostrożności planistycznej. Utrzymanie obecnych walorów przyrodniczych i krajobrazowych możliwe jest wyłącznie przy prowadzeniu polityki przestrzennej opartej na zasadzie zrównoważonego rozwoju, przeczności oraz pierwszeństwa ochrony zasobów środowiska przed presją urbanizacyjną. Ocena ta stanowi podstawę do dalszych analiz oddziaływań planu ogólnego na środowisko.

6. Prognoza dalszych zmian w środowisku w przypadku braku realizacji planu ogólnego

Opracowanie planów ogólnych dla gmin w Polsce jest ustawowym obowiązkiem, którego niewypełnienie wiąże się w dłuższej perspektywie z dysfunkcją planowania przestrzennego, wynikającą z wygaśnięciem obowiązującego Studium, z dniem określonym w przepisach ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Należy zatem uznać, że uchwalenie planu ogólnego jest nie do przyjęcia.

W związku z realizacją planu ogólnego nie wystąpią znacząco negatywne oddziaływania na środowisko, ponieważ rozwój zainwestowania przewidziany w ustaleniach jest bardzo umiarkowany i odbywa się na zasadzie uzupełnień, przekształceń i kontynuacji istniejącej struktury funkcjonalno-przestrzennej. Analiza wykazała, że na całym obszarze gminy obowiązują miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, więc inwestycje odbywają się w oparciu o te plany. Oznacza to, że brak planu ogólnego w określonym ustawowo terminie nie wstrzymuje procesów inwestycyjnych, tym niemniej uniemożliwia ewentualne zmiany obowiązujących MPZP.

Plan ogólny limituje i ogranicza proces rozrastania się zabudowy oraz kształtuje ją kompleksowo dla dużego obszaru, powielając w zdecydowanej większości ustalenia MPZP. W związku z powyższym, najbardziej dostrzegalnym i zasadniczym skutkiem środowiskowym planu ogólnego jest ograniczenie zabudowy do minimum - niezbędnego dla rozwoju struktury funkcjonalno-przestrzennej poszczególnych sołectw, zgodnie z realnymi przesłankami, w drodze obliczenia zapotrzebowania na nową zabudowę. Ustalenia podstawowych wskaźników zagospodarowania stref, uwzględniają lokalne uwarunkowania i dotychczasową politykę przestrzenną gminy.

7. Stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem

W związku z realizacją planu ogólnego nie wystąpią znaczące oddziaływania na środowisko, zarówno o kwalifikacji negatywnej jak i pozytywnej, ponieważ rozwój zainwestowania przewidziany w ustaleniach jest bardzo umiarkowany i odbywa się na zasadzie uzupełnień, przekształceń i kontynuacji istniejącej struktury funkcjonalno-przestrzennej. Plan limituje i ogranicza proces rozrastania się zabudowy oraz kształtuje ją kompleksowo dla całego sołectwa. W związku z powyższym uznaje się, że najbardziej dostrzegalnym i zasadniczym skutkiem środowiskowym planu jest ograniczenie zabudowy do minimum, zgodnie z realnymi przesłankami i potrzebami. Ustalenia szczegółowych zasad zagospodarowania terenów, zawarte w treści uchwały, również uwzględniają lokalne uwarunkowania i politykę przestrzenną gminy.

W związku z powyższym szczegółowa miejscowa analiza stanu środowiska dla wybranych obszarów nie ma zastosowania w niniejszej prognozie.

8. Cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym, krajowym i wojewódzkim istotne dla realizacji planu

8.1. Poziom międzynarodowy, wspólnotowy i krajowy

Normy prawa międzynarodowego:

- Konwencja w sprawie transgranicznego zanieczyszczenia powietrza na dalekie odległości sporządzona w Genewie z dnia 13 listopada 1979 r.
- Ramowa Konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu sporządzona w Nowym Jorku dnia 9 maja 1992 r.
- Europejska Konwencja Krajobrazowa, sporządzona we Florencji dnia 20 października 2000 r.
- Konwencja o różnorodności biologicznej, sporządzona w Rio de Janeiro z dnia 5 czerwca 1992 r.

Zasadniczym dokumentem definiującym cele ochrony środowiska na poziomie wspólnotowym, uwzględniającym normy prawa międzynarodowego, jest VI Wspólnotowy Program Działań w Zakresie Środowiska Naturalnego. Program ten wyznacza priorytety dla następujących dziedzin ochrony środowiska:

- zmiany klimatu,
- przyroda i bioróżnorodność biologiczna,
- środowisko i zdrowie,
- zrównoważone zarządzanie zasobami naturalnymi i odpadami.

Ustalono, że powyższe priorytety powinny być realizowane poprzez działania ukierunkowane na:

- poprawę stosowania istniejących przepisów prawnych,
- zintegrowanie problematyki ochrony środowiska z polityką społeczno-gospodarczą,
- wzmocnieniu aspektu ochrony środowiska w gospodarce gruntami i decyzjach menadżerskich.

Przepisy prawne Unii Europejskiej uwzględniają wyznaczone priorytety polityki Unii Europejskiej w zakresie ochrony środowiska oraz określają zarówno cele, jak i odpowiednie kierunki działań. Największy wpływ na ochronę środowiska ma implementacja zapisów dyrektyw UE odnoszących się do:

- standardów emisji SO₂, NO_x, pyłu zawieszonego i dopuszczalnych emisji tych substancji przez instalacje przemysłowe, energetyczne (w tym spalarnie odpadów) oraz transport,
- zanieczyszczeń emitowanych przez środki transportu,
- jakości wody pitnej,
- redukcji zanieczyszczeń wód powierzchniowych przez nawozy i pestycydy,
- ochrony zasobów wodnych i ekosystemów zależnych od wody,
- oczyszczania i odprowadzania ścieków,
- instalacji do przerobu lub utylizacji odpadów,
- ograniczania różnych rodzajów hałasu,
- zintegrowanego zapobiegania i kontroli zanieczyszczeń oraz zarządzania ryzykiem ekologicznym,
- ochrony przyrody, w tym powstrzymania utraty różnorodności biologicznej np. poprzez stworzenie europejskiej sieci obszarów Natura 2000.

Z kolei podstawy prawne do przeprowadzenia postępowania w sprawie strategicznych ocen oddziaływania na środowisko zostały określone w prawodawstwie Unii Europejskiej, jak i w prawie polskim. Są to przepisy rozdziału 1 działu IV ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku, uwzględniającej dyrektywę 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko.

Uwarunkowania prawne projektowanego dokumentu dotyczące celów i zasad ochrony środowiska wynikają z zapisów ustawy Prawo ochrony środowiska, rozporządzeń oraz dyrektyw, które najogólniej można określić jako przepisy o ochronie środowiska. Obecnie polskie przepisy prawne pozostają w zgodności z postanowieniami unijnej Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/42/WE z dnia 27 czerwca 2001 roku w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko.

Cele i działania określone w dokumentach krajowych dotyczących ochrony środowiska uwzględniają cele polityki Unii Europejskiej w tej dziedzinie oraz zawartych międzynarodowych konwencji.

Najważniejszym dokumentem krajowym, zawierającym cele ochrony środowiska jest Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2009 – 2012 z perspektywą do roku 2016 (PEP). Cele ochrony środowiska ustanowione w Polityce Ekologicznej Państwa, zostały uwzględnione w dokumentach o znaczeniu regionalnym i lokalnym.

Główne cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblach: międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia realizacji ustaleń projektu planu miejscowego, wskazano w poniższej tabeli.

Dokument	Cel ochrony środowiska	Rozwiązania planistyczne realizujące cel ochrony środowiska
Dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej (Ramowa Dyrektywa Wodna) (Dz.Urz. UE L z 2000 r. Nr 327, poz. 1 z późn. zmian.);	Zapewnienie właściwej ochrony wód i zapobieganie postępującej degradacji. Dyrektywa zobowiązuje do osiągnięcia przynajmniej dobrego stanu wód do 2015r. Zakłada również zmniejszenie zanieczyszczenia wód podziemnych.	Ustalenie odpowiednich stref na terenach dolinnych wokół wód powierzchniowych – płynących i stojących.
Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/50/WE z dnia 21 maja 2008 roku w sprawie jakości powietrza i czystszej powietrza dla Europy (Dz. Urz. UE L 152 z 11.06.2008)	Ochrona powietrza – jako Najistotniejsze zadanie instytucji zajmujących się ochroną środowiska ze względu na wysokie oddziaływanie atmosfery na inne elementy przyrodnicze tj. glebę, szatę roślinną oraz wodę, a tym samym na zdrowie człowieka.	Ustalenie dla strefy produkcji rolniczej i Strefy otwartej, dodatkowego profilu funkcjonalnego związanego z produkcją energii z odnawialnych źródeł (OZE).
Polityka ekologiczna państwa w latach 2009–2012 z perspektywą do 2016 r. planach wyników monitoringu środowiska.	Zachowanie bogatej różnorodności biologicznej na różnych poziomach organizacji: <ul style="list-style-type: none"> • wewnątrzgatunkowym, • gatunkowym, • ponadgatunkowym, • wraz z umożliwieniem zrównoważonego rozwoju gospodarczego kraju, który w sposób niekonfliktowy współistnieje z różnorodnością biologiczną. 	Ustalenie stref otwartych na obszarach lasów, dolin rzecznych i innych terenów istotnych dla wegetacji dzikiej roślinności.
	Racjonalizacja gospodarowania zasobami wód powierzchniowych i podziemnych.	Strefy umożliwiające zainwestowanie zostały ograniczone do niezbędnego minimum, co przełoży się na racjonalne wykorzystanie infrastruktury wod-kan. Tereny wód powierzchniowych wraz ich obudową biologiczną objęto strefami otwartymi.
	Ochrona powierzchni ziemi.	Zachowanie znacznych obszarów wolnych od zabudowy.
	Racjonalizacja zaopatrzenia ludności oraz sektorów gospodarczych w kopaliny.	Ustalenie stref górnictwa na obszarach złóż eksploatowanych (Kop. „Pomiary”) i perspektywicznych.

Dokument	Cel ochrony środowiska	Rozwiązania planistyczne realizujące cel ochrony środowiska
	Spełnienie zobowiązań wynikających z Traktatu Akcesyjnego i dyrektyw unijnych dotyczących limitów emisji zanieczyszczeń.	Ustalenie dla strefy produkcji rolniczej i strefy otwartej, dodatkowego profilu funkcjonalnego związanego z produkcją energii z odnawialnych źródeł (OZE).

Powyższe cele ochrony środowiska korelują odpowiednio z ogólnymi celami środowiskowymi, o których mowa w punkcie 8.2.

8.2. Poziom regionalny

Na szczeblu regionalnym zasadniczymi opracowaniami strategicznymi są:

- „Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+” - uchwała nr V/26/2/2016 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 29 Sierpnia 2016 r.
- Program Ochrony Środowiska dla Gminy Jeleśnia na Lata 2025-2028 z Perspektywą do roku 2030,
- Strategia Rozwoju Gminy Jeleśnia do 2030 roku.

Zgodnie z treścią powyższych opracowań, można określić cele ochrony środowiska w regionie, w tym wynikające z równoważenia środowiskowego innych dziedzin rozwoju, w sposób następujący:

Dziedzina	Ogólne cele środowiskowe	Sposób uwzględnienia w projekcie planu
Różnorodność biologiczna	Dostosowanie intensywności użytkowania terenu do predyspozycji, odporności i pojemności środowiska: wyłączenie terenów wrażliwych z form zagospodarowania kolizyjnych z funkcją terenu, ustalenie przyrodniczych progów chłonności terenów przyrodniczych i pozostałych struktur ochronnych na intensywność antropopresji.	Ustalenie wskaźników zagospodarowania terenu celem uzyskania racjonalnych proporcji pomiędzy obszarem zabudowy a powierzchnią biologicznie czynną. Wyłączenie z zabudowy terenów otwartych i terenów produkcji rolnej poza obszarem urbanizacji.
Woda	Ochrona i racjonalizacja wykorzystania zasobów wodnych. Zwiększenie retencji wodnej.	Strefy umożliwiające zainwestowanie zostały ograniczone do niezbędnego minimum, co przełoży się na racjonalne wykorzystanie infrastruktury wod-kan. Tereny wód powierzchniowych wraz ich obudową biologiczną objęto strefami otwartymi.
Powietrze i klimat	Poprawa jakości powietrza, spełnienie zwiększanych wymagań norm, całkowita likwidacja emisji substancji niszczących warstwę ozonową	Ustalenie dla strefy produkcji rolniczej i strefy otwartej, dodatkowego profilu funkcjonalnego związanego z produkcją energii z odnawialnych źródeł (OZE).
Dobra materialne	Aktywizacja gospodarcza regionu z zachowaniem zasady zrównoważonego rozwoju.	Plan w swoich założeniach aktywizuje niektóre tereny zgodnie z prognozowanym zapotrzebowaniem, wykorzystując tym samym istniejącą infrastrukturę techniczną i drogową a jednocześnie nie naruszając obszarów wykazujących wysoką wartość ekologiczną. Ustalając wskaźniki zabudowy i zagospodarowania terenu nie dopuszcza do nadmiernego zaboru przestrzeni.

Dziedzictwo kulturowe	Zachowanie i wykorzystanie zasobów kulturowych oraz przyrodniczych.	Plan definiuje zasady zabudowy i zagospodarowania terenów, z uwzględnieniem ładu przestrzennego, ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego.
Krajobraz	Ochrona obszarów o wysokich walorach krajobrazowych przed dysharmonijnymi obiektami wysokościowymi i wielko kubaturowymi.	Plan ogranicza gabaryty budynków oraz obiektów budowlanych, uwzględniając istniejące uwarunkowania.
Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich	Harmonijny rozwój przestrzenny i gospodarczy. Likwidacja form zagospodarowania konfliktowych z otaczającymi zasobami przestrzeni.	Plan rozwija strukturę funkcjonalno-przestrzenną wzbogacając ją o nowe formy, zgodne z dominującą funkcją, a także uwzględnia obszary ochrony przyrody oraz inne wymagające ochrony przed nadmiernym wpływem antropogenicznym.

9. Przewidywane znaczące oddziaływania na komponenty środowiska

Skutki środowiskowe planu ogólnego polegają w omawianym przypadku na ustaleniu profilu funkcjonalnego stref, w porównaniu do obowiązujących dokumentów planistycznych w szczególności do miejscowych zagospodarowania przestrzennego – które pokrywają cały obszar gminy. Przyjęto, że tereny przeznaczone pod zabudowę i zagospodarowanie na podstawie MPZP, lecz stojące w sprzeczności z uwarunkowaniami wykazanymi w projekcie POG lecz uwzględnione odpowiednio w strefach planistycznych, nie stanowią negatywnych skutków środowiskowych.

Analiza wykazała na większości obszaru gminy, umiarkowane różnice wydzieleni stref planistycznych POG w stosunku do wydzieleni obszarów funkcjonalnych obowiązującego Studium. Większość z tych różnic (o charakterze resztkowym / korekcyjnym) nie jest na tyle istotna, aby wykazywać je w prognozie, ze względu na znaczącą ilość niewielkich fragmentów. Można przyjąć, że sumaryczna powierzchnia fragmentów zmniejszenia powierzchni stref związanych z zabudową jest bardzo zbliżona do fragmentów, gdzie te strefy uległy zwiększeniu. Analiza porównawcza wskazuje na to, że powierzchnia stref związanych z zabudową mieszkaniową i zagrodową jest tożsama z powierzchnią terenów wydzielonych w obowiązujących MPZP. Ten stan rzeczy został wymuszony przez obliczenia zapotrzebowania na zabudowę mieszkaniową, wykonane w ramach bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową, gdzie wykazano **wielokrotne przekroczenie dopuszczalnej wartości (130%) zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową** w gminie. A zatem nie można, zgodnie z przepisami, wydzielić nowych stref planistycznych pod funkcje mieszkaniowe ponad te, które wynikają z MPZP.

Również w przypadku stref o funkcji usługowej lub gospodarczej, które nie są bezpośrednio związane z ww. bilansem, projekt POG podtrzymuje (z nieznaczącymi korektami) ustalenia obowiązujących MPZP, z uwagi na istniejące uwarunkowania – w tym głównie przyrodnicze.

W ujęciu całościowym różnice między strefami planistycznymi a kierunkami zagospodarowania, określonymi w obowiązującym studium, są niewielkie (korekcyjne). Należy tu podkreślić że obowiązujące MPZP wykazują duży poziom spójności z ustaleniami Studium – które nie pozostawia (poza nieznaczącymi fragmentami) dodatkowych terenów pod zainwestowanie.

Samo pracowanie planu ogólnego, w oparciu o rzetelne obliczenia zapotrzebowania na zabudowę mieszkaniową i zasady zrównoważonego rozwoju, należy uznać jako pozytywne działanie – na rzecz rozwiązania problemów przestrzennych. Przyjęcie planu, można więc traktować jako środek zapobiegający dalszym niekorzystnym zmianom w strukturze funkcjonalno-przestrzennej. Ocenia się, że ustalenie racjonalnych zasad lokalizacji nowej zabudowy, będzie miało istotny wpływ na polepszenie jakości przestrzeni gminy, a tym samym jakości życia mieszkańców w perspektywie wieloletniej.

Plan ogólny w swych założeniach nie dopuszcza realizacji elektrowni wiatrowych i słonecznych w strefach otwartych (SO). Realizacja elektrowni słonecznych jest możliwa wyłącznie w strefach gospodarczych (SP), na podstawie MPZP.

9.1. Ocena wpływu ustaleń projektu POG na obszary chronione i wymagające ochrony.

Gmina posiada zasoby przyrodnicze o znaczeniu ponadregionalnym, odgrywające ważną rolę w projektowanym „krajowym systemie obszarów chronionych”. Około 65% powierzchni gminy leży w obszarze Żywieckiego parku Krajobrazowego, natomiast pozostały teren jest strefą ochronną ŻPK lub stanowić ma „Obszar chronionego krajobrazu”.

Formami ochronnymi przyrody na terenie gminy Jeleśnia są:

- **Żywiecki Park Krajobrazowy**
- **Rezerwat Przyrody Romanka**
- **Rezerwat Przyrody Pod Rysianką**
- **Rezerwat Przyrody Pilsko**
- **Obszar Natura 2000 PLH240006 Beskid Żywiecki**
- **Obszar Natura 2000 PLB240002 Beskid Żywiecki**
- **Użytek ekologiczny Hala Cebulowa**
- **Użytek ekologiczny Hala Miziowa**
- **Użytek ekologiczny Hala Kamieniańska**
- **Korytarze ekologiczne**
- **Pomniki przyrody**

Projekt POG uwzględnia powyższe uwarunkowania środowiskowe i przyrodnicze jako element wyjściowy do kształtowania polityki przestrzennej gminy. Jednocześnie należy podkreślić, że w projekcie POG nie wyznacza się nowych stref planistycznych związanych z zabudową ponad te, które zostały określone w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. MPZP obejmują cały obszar gminy, a ich ustalenia – w tym w zakresie przeznaczenia terenów, zasad ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu – pozostają w mocy.

W związku z powyższym projekt POG nie wprowadza nowych terenów przeznaczonych pod zabudowę w obrębie obszarów chronionych ani nie rozszerza zasięgu terenów inwestycyjnych w stosunku do obowiązujących planów miejscowych. Oznacza to, że nie przewiduje się zwiększenia presji inwestycyjnej na obszary o najwyższych walorach przyrodniczych, w tym na tereny rezerwatów, obszary Natura 2000, użytki ekologiczne czy korytarze ekologiczne. Ustalenia POG mają charakter ogólny i strategiczny, a ich realizacja będzie następować poprzez dokumenty planistyczne niższego rzędu, sporządzane zgodnie z obowiązującymi przepisami dotyczącymi ochrony przyrody oraz z uwzględnieniem wymogów wynikających z poszczególnych form ochrony.

W odniesieniu do pomników przyrody należy wskazać, że są one uwzględnione w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Projekt POG, jako dokument o charakterze ogólnym, nie formułuje szczegółowych zapisów dotyczących ochrony poszczególnych obiektów przyrody ożywionej i nieożywionej, w tym konkretnych pomników przyrody. Niezależnie jednak od ich lokalizacji w określonej strefie planistycznej, ochrona pomników przyrody będzie zapewniona na podstawie przepisów odrębnych oraz ustaleń dokumentów planistycznych sporządzanych na podstawie POG.

Podobnie, w przypadku korytarzy ekologicznych oraz obszarów objętych ochroną w ramach sieci Natura 2000, projekt POG respektuje istniejące ograniczenia wynikające z przepisów prawa oraz z dokumentów ustanawiających te formy ochrony. Każde potencjalne działanie inwestycyjne, które mogłoby oddziaływać na cele i przedmiot ochrony tych obszarów, będzie podlegało odrębnym procedurom oceny oddziaływania na środowisko, zgodnie z obowiązującymi regulacjami.

Podsumowując, ustalenia projektu POG nie spowodują bezpośredniego zwiększenia zagrożeń dla obszarów chronionych i wymagających ochrony na terenie gminy Jeleśnia. Dokument ten zachowuje spójność z obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, które obejmują cały obszar gminy i zawierają szczegółowe regulacje w zakresie ochrony środowiska i przyrody. Ostateczny wpływ na poszczególne elementy środowiska przyrodniczego będzie zależny od rozwiązań przyjmowanych w dokumentach planistycznych sporządzanych na podstawie POG, z zachowaniem obowiązujących przepisów prawa oraz zasad zrównoważonego rozwoju.

9.2. Ocena wpływu ustaleń projektu POG na Obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi.

Projekt POG wprowadza niewiele nowych terenów zabudowy, które w sposób znaczący mogłyby pogorszyć jakość wód powierzchniowych. W przeważającej większości będzie to jednak zabudowa uzupełniająca istniejącą już strukturę. Niewątpliwie powstanie nowej zabudowy mieszkaniowej, usługowej i przemysłowej będzie skutkowało zwiększeniem ilości odprowadzanych ścieków, jednak będą one musiały być oczyszczane zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Nie przewiduje się by w wyniku realizacji ustaleń POG zostały zajęte, a co za tym idzie i zdegradowane, jakiegokolwiek cieki lub zbiorniki wód powierzchniowych. Wolne od zabudowy pozostaną również niezabudowane dotychczas części dolin poszczególnych cieków, w tym dolina rzeki Koszarawa, w zdecydowanej większości znajdują się ona w obrębie strefy otwartej SO. Jako profil dodatkowy wskazano w obrębie poszczególnych stref tereny wód, co umożliwi wskazanie terenów wód w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego na terenach z możliwością urbanizacji np. na terenach mieszkaniowych czy usługowych.

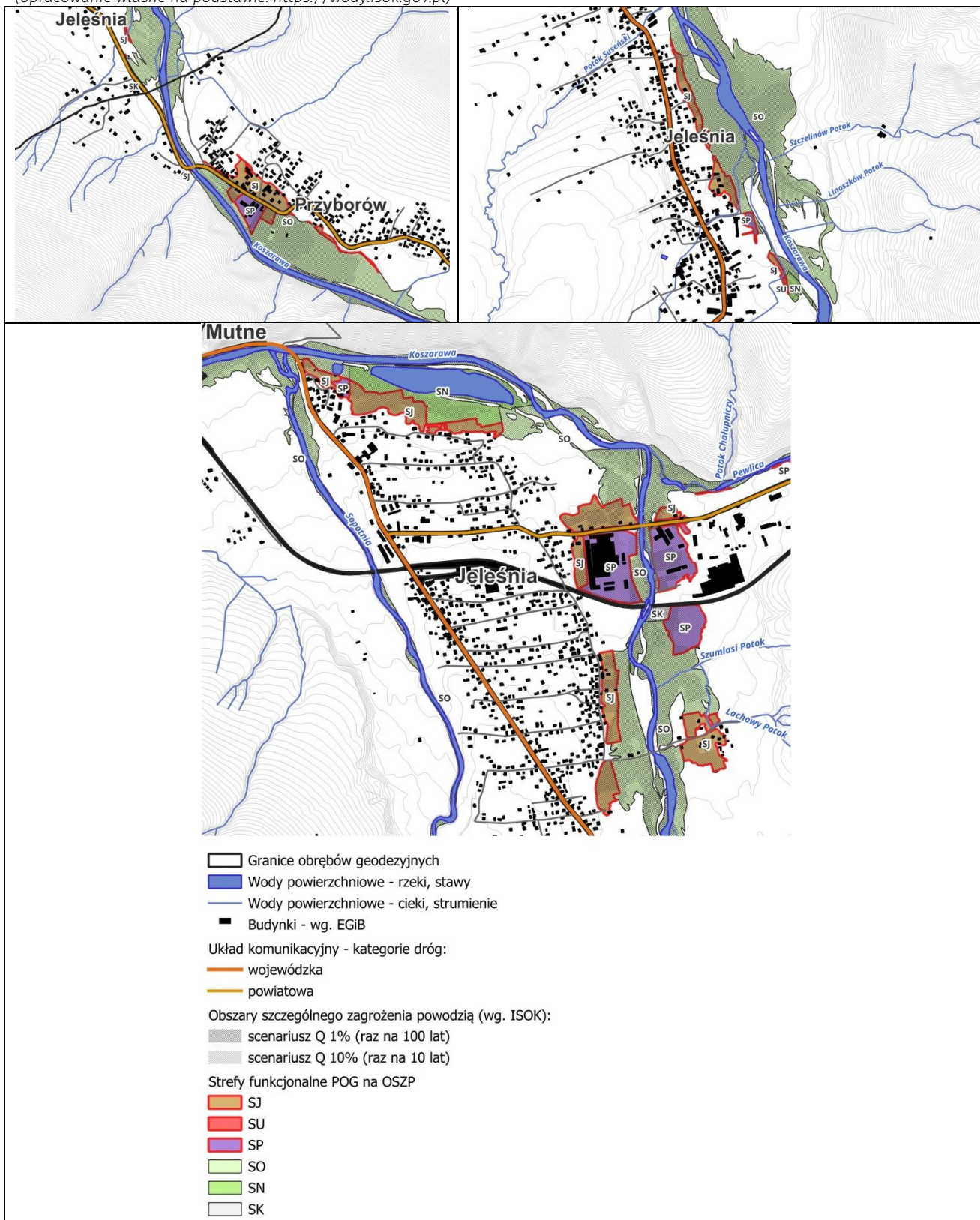
Należy mieć na uwadze, że część terenów wód zostały ujęte w obrębie strefy SN, a więc zieleni i rekreacji. Jako profil dodatkowy wskazano tu tereny usług sportu i rekreacji. W obrębie tej strefy w profilu podstawowym wskazane jest przeznaczenie „tereny wód”, co umożliwi zachowanie cieków, stawów, oczek wodnych i innych zbiorników w przypadku aktualizacji miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Większość obszarów szczególnego zagrożenia powodzią na terenie gminy (zwłaszcza o prawdopodobieństwie Q10%) jest wolna od zabudowy i zagospodarowania. Jednak w obrębie niektórych występuje stosunkowo duża ilość budynków np. mieszkalnych, usługowych i produkcyjnych a obowiązujący MPZP ustala w ich rejonie adekwatne do tego stanu przeznaczenie. W projekcie POG przeznaczenie to zostało odpowiednio uwzględnione poprzez wyznaczenie stref, w szczególności stref wielofunkcyjnych z zabudową mieszkaniową jednorodzinną (Sj) lub stref usługowych (SU).

W omawianym aspekcie wzięto pod uwagę wynikające z ustaleń MPZP prawa nabyte do zabudowy i zagospodarowania terenu, stan istniejący, a także treść Art. 13d ust. 1 ustawy, który mówi, że wyznaczając strefy planistyczne, o których mowa w art. 13c ust. 2 pkt 1–3, w pierwszej kolejności uwzględnia się obszary, dla których w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego określono przeznaczenie umożliwiające realizację funkcji mieszkaniowej.

Strefy funkcjonalne związane z zabudową i zagospodarowaniem terenu w granicach obszarów szczególnego zagrożenia powodzią zostały przedstawione na poniższym rysunku (obrysowane kolorem czerwonym).

Rys. 12. Analiza istniejącego i projektowanego zagospodarowania na obszarach narażonych na niebezpieczeństwo powodzi (opracowanie własne na podstawie: <https://wody.isok.gov.pl>)

Należy wskazać, że projekt planu ogólnego:

- **nie zwiększa** terenów przeznaczanych pod zabudowę w zasięgach Q1% (i pozostałych istotnych strefach),
- **nie intensyfikuje** na terenach zagrożenia funkcji wrażliwych (mieszkalnictwo, usługi wrażliwe, obiekty o ograniczonej mobilności, infrastruktura krytyczna), w stosunku do już istniejących,
- utrzymuje/poszerza funkcje kompatybilne z okresowym zalewaniem (zieleni, rolnictwo, rekreacja ekstensywna, korytarze ekologiczne).

Projekt planu ogólnego sporządzono z uwzględnieniem Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły. Podstawę identyfikacji terenów zagrożonych stanowiły Mapy zagrożenia powodziowego oraz Mapy ryzyka powodziowego udostępniane publicznie w Hydroportalu/ISOK. W projekcie planu ogólnego w ramach ustaleń planistycznych przyjęto rozwiązania ograniczające lokowanie nowej zabudowy oraz intensyfikację funkcji wrażliwych. PZRP wskazuje, że MZP prezentują zasięgi zagrożenia dla ww. prawdopodobieństw oraz – gdzie to ma zastosowanie – zagrożenia związane z uszkodzeniem obwałowań/budowli. Projekt planu ogólnego wprowadza kierunki zagospodarowania i parametry zabudowy sprzyjające redukcji ryzyka, w szczególności zachowanie funkcji kompatybilnych z okresowym zalewaniem oraz działania wspierające retencję i spowalnianie odpływu. PZRP akcentuje rolę działań takich jak zwiększanie retencji, spowalnianie spływu powierzchniowego, odtwarzanie retencji dolin rzek oraz renaturyzacja koryt jako elementów ograniczania ryzyka powodziowego.

9.3. Podsumowanie.

Projekt POG nie wprowadza funkcji, które mogą mieć znaczące oddziaływanie na wody podziemne jak np. rozległe tereny produkcyjne czy składowiska odpadów. Dla ochrony wód podziemnych kluczowe znaczenie mają działania, które wykraczają poza ramy planowania przestrzennego, takie jak np. egzekwowanie przez gminę wywozu nieczystości oraz rozwój infrastruktury.

Projekt nie narusza żadnych terenów mających realne znaczenie dla środowiska przyrodniczego, w tym form ochrony przyrody tj. użytek ekologiczny lub obszar Natura 2000. Zapobiega też niekontrolowanej i chaotycznej urbanizacji. Instrument kontroli nad procesem urbanizacji będzie zrealizowany, poprzez spójne i adekwatne do uwarunkowań lokalnych zasady zagospodarowania. W związku z realizacją ustaleń planu nie przewiduje się tzw. „znaczących” oddziaływań na środowisko, bowiem ustalenia te w większości sankcjonują stan istniejący. Poniższa tabela, podsumowuje analizy i przedstawia zakres przewidywanych oddziaływań – pozytywnych i neutralnych o umiarkowanym znaczeniu.

Różnorodność biologiczna					
Opis ustalenia lub przeznaczenia	Oddziaływanie	Kwalifikacja oddziaływania	Charakter	Trwałość oddziaływania	Odwracalność zjawisk
Strefy otwarte	Zwiększenie udziału zieleni urządzonej, zwłaszcza w rejonie planowanego skrzyżowania dróg.	pozytywne	bezpośrednie	długoterminowe	tak
Wydzielenie stref pod zabudowę mieszkaniową zgodnie z realnym zapotrzebowaniem	Podwyższenie standardów zagospodarowania przestrzeni z uwzględnieniem terenów.	pozytywne	bezpośrednie	długoterminowe	tak

Zdrowie, bezpieczeństwo i jakość życia ludzi					
Opis ustalenia lub przeznaczenia	Oddziaływanie	Kwalifikacja oddziaływania	Charakter	Trwałość oddziaływania	Odwracalność zjawisk
Określenie podstawowych parametrów zabudowy i zagospodarowania	Ochrona jakości przestrzeni przed nadmierną antropopresją.	Pozytywne	bezpośrednie	długoterminowe	tak
Strefy SJ, SU i SP na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią	ograniczenie przepływu wód na terenach zalewowych poprzez utrzymanie prawa do zabudowy tych terenów na mocy MPZP	neutralne	wtórne	długoterminowe	tak
Woda					
Opis ustalenia lub przeznaczenia	Oddziaływanie	Kwalifikacja oddziaływania	Charakter	Trwałość oddziaływania	Odwracalność zjawisk
Strefy otwarte oraz zieleni i rekreacji	Zachowanie terenów zielonych, ochrona terenu przepuszczalnego dla wody.	pozytywne	bezpośrednie	długoterminowe	tak
Strefa gospodarcza	Inwestycje publiczne dzięki wpływom z podatku od działalności gospodarczej.	pozytywne	wtórne	długoterminowe	tak
Strefy SJ, SU i SP na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią	ograniczenie przepływu wód na terenach zalewowych poprzez utrzymanie prawa do zabudowy tych terenów na mocy MPZP	neutralne	wtórne	długoterminowe	tak
Powietrze, klimat i środowisko akustyczne					
Opis ustalenia lub przeznaczenia	Oddziaływanie	Kwalifikacja oddziaływania	Charakter	Trwałość oddziaływania	Odwracalność zjawisk
Strefy otwarte oraz zieleni i rekreacji	Wspomaganie naturalnych procesów oczyszczania powietrza.	pozytywne	pośrednie	długoterminowe	tak
Powierzchnia ziemi i gleby					
Opis ustalenia lub przeznaczenia	Oddziaływanie	Kwalifikacja oddziaływania	Charakter	Trwałość oddziaływania	Odwracalność zjawisk
Strefy otwarte oraz zieleni i rekreacji	Ochrona terenu przepuszczalnego dla wody, ochrona przed nadmierną ekspansją zabudowy.	pozytywne	bezpośrednie	długoterminowe	tak
Określenie podstawowych parametrów zabudowy i zagospodarowania	Ustalenie zasad zagospodarowania uwzględniających wymogi zachowania odpowiednich proporcji pomiędzy terenami zabudowy a powierzchnią biologicznie czynną.	pozytywne	bezpośrednie	długoterminowe	tak
Środowisko kulturowe i krajobraz					
Opis ustalenia lub przeznaczenia	Oddziaływanie	Kwalifikacja oddziaływania	Charakter	Trwałość oddziaływania	Odwracalność zjawisk

Wejście w życie POG. Określenie podstawowych parametrów zabudowy i zagospodarowania.	Ochrona podstawowych zasad ładu przestrzennego zgodnie z nową polityką przestrzenną.	pozytywne	bezpośrednie	trwałe	tak
---	--	-----------	--------------	--------	-----

10. Oddziaływania skumulowane

Można przypuszczać, że w długoletniej perspektywie (np. za 20-30 lat) w skali całego kraju, pozytywnym oddziaływaniem skumulowanym będzie zauważalny regres zjawiska nadmiernego rozpraszania zabudowy. Przypuszczenie to, związane jest z podstawowymi założeniami ideowymi planów ogólnych, czyli zwiększenie kontroli nad ruchem budowlanym w mieszkalnictwie, w oparciu o prognozy demograficzne oraz wymóg zgodności decyzji o warunkach zabudowy z ustaleniami POG. Ponadto plany ogólne we wszystkich polskich gminach i miastach wejdą w życie na przestrzeni stosunkowo krótkiego okresu, a więc można uznać że niemal jednocześnie.

Na podstawie dokonanych analiz ustaleń POG nie przewiduje się kumulacji innych oddziaływań. Przy założeniu, że nowe inwestycje będą zgodne z zapisami planu miejscowego lub decyzji WZ, nie należy się spodziewać znaczącego pogorszenia jakości środowiska.

11. Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko

Realizacja planu ogólnego wynika z reformy w polskim ustawodawstwie, która polega na zastąpieniu dotychczas obowiązujących dokumentów studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, planami ogólnymi (POG). W przypadku jego braku po ustalonym terminie gmina nie będzie mogła opracować nowego lub też zmieniać istniejących MPZP ani wydawać decyzji o warunkach zabudowy. POG jest dokumentem specyficznym, o sprecyzowanej formie, w którym w ustawodawstwie nie przewidziano bezpośrednich rozwiązań mających na celu zapobieganie lub ograniczanie negatywnych oddziaływań na środowisko, jak miało to miejsce w dokumencie Studium - w którym można było wprowadzać bardziej sprecyzowane warunki zagospodarowania. Natomiast w projekcie POG nie ma takiej możliwości, ani przewidzianego szczególnego miejsca na takie zapisy. Podstawowym więc działaniem zapobiegawczym i minimalizującym jest takie wskazanie stref, które umożliwi pozostawienie jak największych terenów wolnych od przekształceń i zabudowy, w tym najcenniejszych terenów pod względem przyrodniczym. W projekcie POG wskazano rozległe strefy SO – terenów otwartych, która obejmuje doliny w obniżeniach rzek, cieków oraz pozostałe wartościowe pod względem przyrodniczym tereny. Pozytywnie należy ocenić wydzielenie wielu stref, które stanowiąc będą przeciwwagę dla procesów urbanizacyjnych. W strefach tych znajdują się tereny lasów – w tym obszarowe formy ochrony przyrody, tereny rolne doliny rzek i cieków.

Reasumując nie przewiduje się znaczącego pogorszenia walorów przyrodniczych, w tym Siedlisk przyrodniczych, w związku z przyszłą realizacją zmian zagospodarowania w obrębie poszczególnych stref.

W stosunku do całego obszaru projekt POG wprowadza podstawowe wskaźniki urbanistyczne. Określa min. minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej, maksymalną nadziemną intensywność zabudowy, maksymalną wysokość zabudowy oraz maksymalny udział powierzchni zabudowy. Ustalone w POG właściwie strefy zapewniają wprowadzenie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego rozwiązań, które nie będą powodowały znaczących negatywnych oddziaływań oraz zapewnią możliwość rozwoju gminy w zgodzie z zasadami zrównoważonego rozwoju i poszanowania przyrody.

W projekcie POG nie wprowadzono zapisów dotyczących kompensacji przyrodniczej. Zakres kompensacji przyrodniczej może zostać określony, zgodnie z art. 75 ust. 4 i 5 prawa ochrony środowiska w pozwoleniu na budowę lub w decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. Na terenie objętym POG, po przeprowadzonej analizie nie prognozuje się wystąpienia terenów, na których wprowadzenie urbanizacji powodowałyby konieczność wykonania kompensacji przyrodniczej (brak stwierdzenia negatywnego wpływu na cenne siedliska przyrodnicze).

12. Propozycje rozwiązań alternatywnych do rozwiązań zawartych w planie

Objęty analizą projekt nie zawiera rozwiązań alternatywnych. Jest on zgodny z podstawowymi zasadami ochrony środowiska oraz z głównymi uwarunkowaniami zagospodarowania przestrzennego miasta. Wykluczono rozwiązania planistyczne mogące stwarzać konflikty lub kolizje z wymogami ochrony środowiska, dzięki czemu są zgodne z warunkami i możliwościami środowiskowymi obszaru. W związku z powyższym uznaje się, że sporządzanie rozwiązań alternatywnych do przedmiotowego projektu jest niecelowe.

13. Transgraniczne oddziaływanie na środowisko

Ustalenia planu ogólnego, wyrażane w dyspozycjach funkcjonalno-przestrzennych stref planistycznych, nie przewidują nowych sposobów zagospodarowania mogących oddziaływać trans-granicznie na komponenty środowiska. W związku z czym nie stwierdzono oddziaływania transgranicznego, wymagającego wszczęcia procedury przewidzianej w Konwencji z Espoo – potwierdzonej przez ustawę „Prawo ochrony środowiska”.

14. Streszczenie w języku niespecjalistycznym

Zawartość i główne cele dokumentu oraz powiązania z innymi dokumentami

Plan ogólny gminy Jeleśnia jest dokumentem strategicznym, którego zasadniczym celem jest wyznaczenie stref planistycznych określających profil funkcjonalny terenów. Strefy te stanowią podstawę do dalszego uszczegóławiania zasad zagospodarowania w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz w decyzjach o warunkach zabudowy.

Dokument uwzględnia szeroki zakres uwarunkowań, w tym cele środowiskowe i krajobrazowe. Wśród nich kluczowe znaczenie mają: ochrona środowiska przyrodniczego i krajobrazu, ochrona środowiska kulturowego i dóbr materialnych, racjonalne kształtowanie przestrzeni publicznych oraz realizacja zasad zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego. Plan po wejściu w życie zastąpi dotychczas obowiązujące studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

Projekt planu pozostaje w powiązaniu z dokumentami wyższego rzędu, w szczególności z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego oraz opracowaniem ekofizjograficznym gminy. Uwzględnia także wymogi wynikające z przepisów ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku. Co istotne, plan ogólny nie wprowadza zasadniczej zmiany kierunków zagospodarowania – w dużej mierze podtrzymuje dotychczasowe ustalenia, dostosowując je do obowiązujących przepisów i realnego zapotrzebowania rozwojowego.

Metody zastosowane przy sporządzaniu prognozy

Prognoza oddziaływania na środowisko została sporządzona w oparciu o identyfikację i analizę potencjalnych skutków realizacji ustaleń planu ogólnego dla poszczególnych komponentów środowiska, takich jak: wody powierzchniowe i podziemne, powietrze, gleby, klimat akustyczny, bioróżnorodność czy ukształtowanie terenu.

Zastosowano metody opisowe i analityczne, bazujące na:

- danych z państwowego monitoringu środowiska,
- dokumentach planistycznych (MPZP, studium),
- opracowaniu ekofizjograficznym,
- wizji terenowej.

Skutki środowiskowe oceniano poprzez porównanie projektowanych rozwiązań ze stanem istniejącym oraz z możliwościami inwestycyjnymi wynikającymi z obowiązujących miejscowych planów. Oddziaływania kwalifikowano jako pozytywne, neutralne lub negatywne, z uwzględnieniem ich charakteru (bezpośrednie/pośrednie), trwałości i odwracalności.

Ogólna charakterystyka obszaru

Gmina Jeleśnia położona jest w południowej części województwa śląskiego, w obrębie Beskidu Żywieckiego. Jej powierzchnia wynosi ok. 170,5 km². Teren ma wyraźnie górski charakter – wysokości wahają się od ok. 426–480 m n.p.m. w dolinach do 1557 m n.p.m. w rejonie Pilska. Rzeźba terenu jest silnie zróżnicowana, z wyraźnym podziałem na część górską, pogórską oraz dolinno-kotlinową.

Dominującym sposobem użytkowania są lasy i grunty rolne, a zabudowa ma w przeważającej mierze charakter jednorodzinny i zagrodowy. Układ komunikacyjny oparty jest na drodze wojewódzkiej nr 945, sieci dróg powiatowych i gminnych oraz linii kolejowej nr 97 (Skawina–Żywiec).

Górski charakter terenu determinuje zarówno wysokie walory krajobrazowe i przyrodnicze, jak i ograniczenia w zakresie lokalizacji zabudowy, podatność na erozję oraz wrażliwość ekosystemów.

Ocena stanu środowiska

Stan środowiska przyrodniczego gminy oceniono jako dobry, przy jednoczesnym podkreśleniu jego wysokiej wrażliwości ekologicznej. Około 65% powierzchni gminy znajduje się w granicach Żywieckiego Parku Krajobrazowego, a dodatkowo występują tu rezerваты przyrody, obszary Natura 2000, użytki ekologiczne, pomniki przyrody oraz korytarze ekologiczne o znaczeniu krajowym i międzynarodowym.

Struktura przyrodnicza zachowuje wysoki stopień ciągłości ekologicznej, szczególnie w obrębie kompleksów leśnych i dolin rzecznych. Jednocześnie środowisko jest podatne na fragmentację i rozpraszanie zabudowy.

Wody powierzchniowe i podziemne cechują się dobrą jakością, lecz są wrażliwe na zanieczyszczenia ze względu na szybki spływ wód i płytkie zaleganie poziomów wodonośnych. Gleby – często płytkie i kwaśne – wykazują podwyższoną podatność na erozję i suszę rolniczą.

Jakość powietrza jest generalnie dobra, jednak sezonowo występują przekroczenia związane z niską emisją (PM10, benzo(a)piren). Klimat akustyczny i poziom promieniowania elektromagnetycznego nie stanowią istotnego problemu środowiskowego.

Krajobraz naturalny oceniono bardzo wysoko, natomiast krajobraz kulturowy wykazuje lokalne problemy, takie jak rozproszenie zabudowy, presja turystyczna i niedostateczna ochrona obiektów zabytkowych.

Prognoza dalszych zmian w przypadku braku realizacji planu

Brak uchwalenia planu ogólnego byłby sprzeczny z ustawowym obowiązkiem i prowadziły do dysfunkcji systemu planowania przestrzennego, zwłaszcza w kontekście wygaśnięcia studium. Jednocześnie procesy inwestycyjne mogłyby nadal przebiegać w oparciu o obowiązujące MPZP.

Najistotniejszym skutkiem przyjęcia planu jest ograniczenie rozwoju zabudowy do minimum wynikającego z realnego zapotrzebowania. Plan ogólny porządkuje i limituje proces urbanizacji, przeciwdziałając dalszemu rozpraszaniu zabudowy oraz nadmiernej antropopresji.

Stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem

W prognozie stwierdzono, że realizacja planu ogólnego nie spowoduje znaczących oddziaływań na środowisko. Rozwój zainwestowania ma charakter umiarkowany i polega głównie na uzupełnieniach oraz kontynuacji istniejącej struktury funkcjonalno-przestrzennej.

Plan nie wyznacza nowych terenów zabudowy ponad te wynikające z obowiązujących MPZP, a ustalenia szczegółowe uwzględniają lokalne uwarunkowania środowiskowe. W związku z tym nie było potrzeby prowadzenia szczegółowej analizy miejscowej dla wybranych obszarów.

Przewidywane znaczące oddziaływania na komponenty środowiska

Analiza wykazała, że powierzchnia stref związanych z zabudową mieszkaniową i zagrodową jest tożsama z powierzchnią terenów przeznaczonych pod zabudowę w obowiązujących MPZP. Wynika to z bilansu zapotrzebowania na zabudowę mieszkaniową, który wykazał przekroczenie dopuszczalnych wartości, co uniemożliwia wyznaczanie nowych terenów.

W odniesieniu do poszczególnych komponentów środowiska oddziaływania oceniono jako:

- w przeważającej mierze pozytywne (np. ochrona terenów otwartych, utrzymanie powierzchni biologicznie czynnej),

- neutralne,
- długoterminowe i odwracalne.

Plan nie zwiększa presji inwestycyjnej na obszary chronione, nie rozszerza terenów zabudowy w ich obrębie i respektuje istniejące ograniczenia wynikające z przepisów o ochronie przyrody.

W zakresie zagrożenia powodziowego:

- nie zwiększa terenów przeznaczonych pod zabudowę w zasięgach Q1%,
- nie intensyfikuje funkcji wrażliwych,
- utrzymuje funkcje kompatybilne z okresowym zalewaniem (zieleń, rolnictwo, rekreacja).

Oddziaływania skumulowane

Nie przewiduje się znaczących negatywnych oddziaływań skumulowanych. W długiej perspektywie plan może wywołać efekt pozytywny poprzez ograniczenie chaotycznej urbanizacji i wzmocnienie kontroli nad procesami przestrzennymi.

Rozwiązania zapobiegawcze i minimalizujące

Plan ma charakter prewencyjny. Najważniejsze rozwiązania ograniczające presję środowiskową to:

- ograniczenie nowych terenów inwestycyjnych,
- utrzymanie rozległych stref otwartych,
- określenie wskaźników zagospodarowania zapewniających odpowiedni udział powierzchni biologicznie czynnej,
- ochrona dolin rzecznych i terenów cennych przyrodniczo.

Nie wskazano potrzeby stosowania szczególnych działań kompensacyjnych.

Rozwiązania alternatywne

Z uwagi na ustawowy obowiązek sporządzenia planu ogólnego oraz jego ograniczony zakres w stosunku do MPZP, nie analizowano istotnych wariantów alternatywnych. Przyjęte rozwiązania uznano za adekwatne do uwarunkowań środowiskowych i przestrzennych gminy.

Transgraniczne oddziaływanie na środowisko

Nie stwierdzono możliwości wystąpienia transgranicznych oddziaływań na środowisko. Ustalenia planu mają charakter lokalny i nie generują skutków wykraczających poza granice państwa.

15. Wykorzystane materiały:

- 1) „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Jeleśnia” – przyjęte Uchwałą nr XLV/278/2014 Rady Gminy Jeleśnia z dnia 28 lutego 2014 roku;
- 2) Opracowanie ekofizjograficzne gminy Jeleśnia – Bielsko-Biała, listopad 2025 r.;
- 3) „Polityka ekologiczna państwa 2030” – przyjęta przez Radę Ministrów dn. 16 lipca 2019 r.
- 4) „Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+” - uchwała nr V/26/2/2016 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 29 Sierpnia 2016 r.
- 5) „Roczna ocena jakości powietrza w woj. Śląskim – Raport wojewódzki 2024” (GIOŚ, RWMS Katowice).
- 6) Uchwała nr V/36/1/2017 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 7 kwietnia 2017 r. w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa śląskiego ograniczeń w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw (tzw. uchwała antysmogowa).
- 7) „Ocena Jakości Wód Podziemnych Na Podstawie Wyników Regionalnego Monitoringu Wód Podziemnych Uzyskanych W 2023 r. z Terenu Województwa śląskiego” - Katowice, kwiecień 2024.
- 8) Raporty WIOŚ (<https://www.gov.pl/web/wios-katowice/raporty-i-opracowania-o-stanie-srodowiska>);
- 9) Mapy w serwisie internetowym „Geoserwis” GDOŚ (<https://geoserwis.gdos.gov.pl>)
- 10) Mapy w serwisie internetowym "Geoportal" (<http://maps.geoportal.gov.pl>);
- 11) Mapy w serwisie internetowym "Mapa korytarzy ekologicznych w Polsce" (<https://mapa.korytarze.pl>).